

**Tekstgenese, tekstredactie en vertalen
in een institutioneel kader
Casestudy: Europese Commissie**

Sofie Van de Geuchte

Masterproef
Ter verkrijging van de graad van
MASTER in het VERTALEN
Promotor: Leona Van Vaerenbergh
Assessor: Ingrid Van de Wijer
Academiejaar 2010-2011

Plagiaatverklaring

Ondergetekende, Sofie Van de Geuchte, studente Master in het Vertalen, verklaart dat deze verhandeling volledig oorspronkelijk is en uitsluitend door haarzelf geschreven is. Bij alle informatie en ideeën ontleend aan andere bronnen, heeft ondergetekende expliciet en in detail verwezen naar de vindplaatsen.

Antwerpen, 27 mei 2011,

Abstract

Täglich kommen wir mit einer Menge von Texten in Kontakt; wir lesen sie oder nehmen sie einfach wahr. Dennoch fragen wir uns nur selten, woher diese Texte kommen und wie sie erstellt worden sind. Die wissenschaftliche Literatur über Textredaktion und Übersetzen weist jedoch auf die Komplexität von Texterstellung und Übersetzung hin. Der Prozess nimmt manchmal – vor allem in einem institutionellen Rahmen – Monate oder sogar mehr als ein Jahr in Anspruch. In der bestehenden Literatur wird auch hervorgehoben, dass Texterstellung und Übersetzung innerhalb einer Institution, sehr stark gesteuert wird. Diese Institution schreibt nämlich oft Anweisungen, Richtlinien und Werte vor.

In der vorliegenden Masterarbeit überprüfe ich Hypothesen und Feststellungen aus der Literatur anhand einer Fallstudie. Für diese Fallstudie habe ich die Europäische Kommission und die Generaldirektion Übersetzung als institutionellen Rahmen gewählt. Dies sind riesige Institutionen: Die Kommission ist die größte Einrichtung der Europäischen Union und die Generaldirektion Übersetzen ist der größten Übersetzungsdienst der Welt. Innerhalb dieses Rahmens habe ich als Text eine Verordnung *über ein System für den Handel mit Treibhausgasemissionszertifikaten* ausgewählt, dessen Weg ich vollständig rekonstruiert habe. Dabei unterscheide ich insgesamt drei Phasen: die Textgenese, die Textredaktion und die Übersetzung.

Die Fallstudie deckt auf, dass der Einfluss dieser großen Institutionen sehr beachtlich ist: Es gibt erstens ganz viele Leitfäden und Regeln, die für Veröffentlichungen berücksichtigt werden sollen, zweitens bestimmen die Institutionen den Arbeitsablauf und legen drittens auch einige entscheidende Grundprinzipien, wie Mehrsprachigkeit, Äquivalenz, Lesbarkeit und Textvernetzung fest. Die Autoren/Autorinnen und Übersetzer/Übersetzerinnen sollen auf diese Faktoren Rücksicht nehmen, wodurch ihre Freiheit eingeschränkt wird. Gerade dieser externe Kontext des Redaktions- und Übersetzungsprozesses steht im Kapitel 3 im Mittelpunkt.

Kapitel 4.3 ist dann der Textgenese, Textredaktion und Übersetzung der ausgewählten Verordnung gewidmet. Alle Phasen werden berücksichtigt: von

den ersten Entwürfen bis zum endgültigen, publizierten Text, der in allen EU-Sprachen vorliegt, von denen in dieser Arbeit die englische Fassung und die niederländische Übersetzung Gegenstand der Untersuchung sind. Aus einem Vergleich der einzelnen Entwürfe, die jeweils nach Diskussion mit den Mitgliedstaaten umgeschrieben werden, geht hervor, wie sich die Textgestaltung entwickelt, sich die Art der Anpassungen ändert. Eine auch für die EU-Sprachenpolitik bedeutende Feststellung ist dabei, dass auch die Übersetzung einen wesentlichen Beitrag zur Qualität des Textes leistet.

Voorwoord

In deze masterproef werd duidelijk dat het ontstaan van een tekst een lang proces is van schrijven en herschrijven. Mijn masterproef is hier een perfect voorbeeld van. In dit voorwoord wil ik dan ook enkele mensen bedanken die mij bij dit proces hebben geholpen.

Allereerst wil ik mijn promotor Leona Van Vaerenbergh bedanken voor haar hulp en steun. Zij bleef erin geloven zelfs als het even moeilijk werd. Bedankt!

De casestudy was niet mogelijk geweest zonder de hulp van het Directoraat-generaal Vertaling van de Europese Commissie. Een speciaal woordje van dank voor Derk Huizing die me uitnodigde voor een gesprek en me een stageplaats aanbod. Hij bracht me bovendien in contact met enkele mensen die me konden helpen bij het onderzoek. Bedankt!

Daarnaast was het onderzoek ook niet mogelijk geweest zonder de hulp van de auteur van de onderzochte tekst Anne-Theo Seinen. Hij gaf me de tussentijdse ontwerpversies van de verordening en beantwoordde geduldig al mijn vragen. Bedankt!

Ook de auteur van de tekst die uiteindelijk niet werd geselecteerd voor dit onderzoek was een grote hulp. Hij wees me op enkele documenten waar ik informatie zou vinden over de werkprocessen binnen de Europese Commissie. Bedankt!

Verder wil ik ook de personen bedanken die ik mocht interviewen: enkele vertalers van de Nederlandse afdeling van het Directoraat-generaal Vertaling, de chef de file die werd aangesteld voor de onderzochte tekst evenals de jurist-revisor en de taalcoördinator van de Raad. De vertaler van de gekozen tekst gaf ook nuttige commentaar op mijn eerste ontwerpversie. Bedankt!

Ten slotte wil ik ook mijn kotgenoten bedanken voor de stimulerende lachsessies en de peptalk, mijn familie voor hun steun en al mijn vrienden die ik de laatste maanden een beetje heb moeten verwaarlozen... Bedankt!

Sofie Van de Geuchte

Antwerpen, 27 mei 2011

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
0. Inleiding	6
1. Wat is een institutie?	8
1.1. Instituut en institutie	8
1.2. De institutie: definitie en gevolgen	9
2. Het institutionele kader	11
2.1. De Europese Commissie	12
2.1.1. Korte beschrijving	12
2.1.2. Taalbeleid van de Europese Commissie	13
2.1.3. De rol van Engels in de Europese Commissie	15
2.2. Het Directoraat-generaal Vertaling (DGT).....	17
3. Invloed en gevolgen van het institutionele kader	18
3.1. Invloed op de werkprocessen	19
3.1.1. Werkprocessen in de Europese Commissie	19
3.1.2. Werkprocessen in het DGT	22
3.2. Invloed op de tekstredactie.....	23
3.3. Invloed op de vertaling	28
4. Casestudy	29
4.1. Brontekst	30
4.2. Geselecteerde versies	31
4.3. De drie tekstfasen	32
4.3.1. Tekstgenese	32
4.3.2. Tekstredactie	35
4.3.3. Vertaling	36
4.4. Versies tekstredactie (brontekst)	37
4.4.1. Versie 1 → versie 2: technische inhoud	38
4.4.2. Versie 2 → Versie 3: technische inhoud	41
4.4.3. Versie 3 → Versie 4: technische inhoud	42
4.4.4. Versie 4 → Versie 5: linguïstische vorm en technisch medium.....	43
4.4.5. Versie 5 → Laatste versie: technisch medium	45

4.4.6. Conclusie.....	46
4.5. Versies vertaling	48
4.5.1. Invloed van de vertaling op de tekstredactie	48
4.5.2. Verband tussen aanpassingen in de vertaling en in de brontekst	51
4.5.3. Conclusie.....	53
4.6. Vertaalanalyse	53
4.6.1. Equivalentie.....	54
4.6.2. Taalstructuur en -gewoonten.....	56
4.6.3. Leesbaarheid.....	57
4.6.4. Tangconstructies	58
4.6.5. Formeel en archaïsch taalgebruik	59
4.6.6. Voorbepalingen in de naamwoordelijke constituent.....	59
4.6.7. Vreemde woorden en de invloed van het Engels.....	61
4.6.8. Should - shall.....	63
4.6.9. Eurojargon	64
4.6.10. Conclusie.....	67
5. Conclusie.....	68
Bibliografie	71
BIJLAGEN.....	73
Bijlage 1: Organigram DGT	74
Bijlage 2: de gewone wetgevingsprocedure.....	76
Bijlage 3: Comitologieprocedure.....	77
Bijlage 4: workflow DGT.....	78

0. Inleiding

Dagelijks komen we bewust en onbewust in aanraking met heel wat teksten: we lezen de krant, bladeren in reclameblaadjes, lezen ondertitels, bekijken de slagzinnen aan de kant van de weg, lezen onze mails en zo kan nog wel even worden doorgedaan. Tekst speelt dus zonder twijfel een grote rol in ons leven. Toch staan we er slechts zelden bij stil waar deze teksten vandaan komen en hoe ze zijn opgesteld. Ook in mijn opleiding tot vertaler spelen teksten uiteraard een grote rol: teksten worden als bron van informatie gebruikt, ze worden vertaald en geanalyseerd. Het is echter opmerkelijk dat vertaalstudies zich meestal op het eindproduct concentreren en slechts zelden op hoe een tekst tot stand komt (Koskinen, 2008, p. 119). Dit ontstaansproces van een tekst staat wel centraal in deze masterproef.

Het ontstaansproces kan worden onderverdeeld in drie grote fasen: de tekstgenese, de tekstredactie en de vertaling. Toen ik hierover informatie opzocht, raakte ik al snel geïntrigeerd door de tekstproductie in een institutioneel kader. Welke invloed kan een institutie uitoefenen op het ontstaan van een tekst? Hoe doet ze dat? Is de institutie eigenlijk wel een bepalende factor in het proces? In de literatuur werd het voorbeeld van de Europese Commissie en haar interne vertaaldienst, het Directoraat-generaal Vertaling, vaak gebruikt¹. Dit is namelijk de grootste vertaaldienst ter wereld en slechts een schakel van een grote institutie: de Europese Commissie. De Europese Commissie is op haar beurt ook slechts een deel van een enorme institutie: de Europese Unie.

Ik wist dus dat ik wilde onderzoeken hoe een tekst tot stand komt in de Europese Commissie en welke invloed dit institutionele kader op het proces heeft. Hiervoor werd de casestudy als belangrijkste onderzoeksmethode gekozen. In samenwerking met het Directoraat-generaal Vertaling werden oorspronkelijk twee teksten geselecteerd: enerzijds een aanvraag voor staatshulp en anderzijds een verordening over de veiling van broeikasgasemissierechten. Van deze teksten wilde ik het ontstaansproces van kortbij volgen, maar dit bleek niet zo eenvoudig.

¹ Vooral het boek 'Translating Institutions' van Koskinen (Koskinen, 2008) wekte mijn interesse, maar er is ook Ostapenko, 2007; Mossop, 1988; Kang, 1998 en uiteraard de bronnen die in deze masterproef worden aangehaald.

Er is namelijk een reden waarom dit niet zo vaak voorkomt in studies: het eindproduct (de finale tekst) wordt gepubliceerd, maar de verschillende ontwerpversies van de tekst met al zijn aanpassingen – die noodzakelijk zijn voor de studie van het ontstaansproces – zijn niet voor het publiek toegankelijk. Ik had het geluk dat het Directoraat-generaal Vertaling mij enthousiast ontving en mij in contact kon brengen met enkele personen die teksten opstellen in de Europese Commissie. Bovendien boden zij mij een stage aan als vertaler van de Nederlandse afdeling om de zoektocht naar informatie eenvoudiger te maken en om ervoor te zorgen dat ik toegang zou krijgen tot de ontwerpversies van een tekst. Op deze manier kon ik ook eens vier weken meedraaien in een dergelijke institutie.

Maar er bleek nog een probleem te zijn: al snel werd duidelijk dat het ontstaansproces van een tekst vaak maanden, soms zelfs jaren in beslag neemt. Het zou dus onmogelijk zijn om voor deze masterproef een tekst vanaf het begin persoonlijk te volgen. Daarom werd besloten het tekstproces te reconstrueren in plaats van persoonlijk te volgen. Ook hier was ik dus afhankelijk van de hulp van de auteur van de gekozen tekst. Bovendien leverde de analyse van één tekst al meer dan voldoende informatie op om het onderzoek te kunnen uitvoeren. Uiteindelijk werd beslist om enkel de verordening over de veiling van broeikasgasemissierechten als onderwerp van de casestudy te gebruiken² (Van deze verordening werd de Engelse en de Nederlandse tekst in een aparte bijlage opgenomen).

Deze masterproef onderzoekt het ontstaansproces van deze gekozen verordening. De meeste gegevens voor dit onderzoek zijn afkomstig van een van de auteurs van de brontekst³. Deze informatie werd aangevuld met interviews die ik afnam van twee vertalers van de Nederlandse afdeling in het DGT⁴, de jurist-revisor, de chef de file⁵ en de taalcoördinator van de Raad. Daarnaast maakte ik gebruik van reeds beschikbare literatuur over onder andere instituties, institutioneel vertalen en de werking van Europa. Ook het Directoraat-generaal

² Voor meer informatie over de keuze van de veilingverordening zie 4.1.

³ Er waren twee auteurs, zie 4.1.

⁴ Waaronder de vertaler van de gekozen verordening.

⁵ In 4.5.1. wordt meer uitleg gegeven over deze chef de file.

Vertaling publiceerde heel wat bruikbare studies⁶. Bovendien deed ik tijdens mijn stage in het Directoraat-generaal Vertaling ook wat kennis op die bruikbaar is voor dit onderzoek.

In deze masterproef staat eerst het begrip ‘institutie’ centraal en wordt getracht een definitie hiervan te geven. Aangezien het institutionele kader zo belangrijk is in deze masterproef wordt wat meer uitleg gegeven over de beide instituties die voor de casestudy van belang zijn: de Europese Commissie en het Directoraat-generaal Vertaling. Dit kader heeft gevolgen voor de werkprocessen, de tekstredactie en de vertaling. Hierop wordt dan ook wat dieper ingegaan. Ten slotte volgt de casestudy waarin de drie fasen (tekstgenese, tekstredactie en vertaling) uitvoerig worden besproken aan de hand van één onderzochte tekst.

1. Wat is een institutie?

Voor het institutionele kader dat deze masterproef behandelt, namelijk de Europese Commissie, wordt gespecificeerd, moet eerst nader worden ingegaan op het begrip ‘institutie’. Het is een eeuwenoud begrip dat iedereen kent, maar toch blijkt het niet zo eenvoudig het te definiëren (Koskinen, 2008, p. 15). Allereerst wordt in 1.1. het verschil tussen een instituut en een institutie uitgelegd. Daarop volgt in 1.2. een definitie van het begrip ‘institutie’ en bovendien zal duidelijk worden dat deze institutie enkele gevolgen heeft voor het sociale gedrag van haar werknemers.

1.1. Instituut en institutie

Terwijl in het Engels slechts de term ‘institution’ bestaat, kent het Nederlands twee termen: instituut en institutie. Het verschil tussen beide termen is niet altijd duidelijk aangezien ze beide de afleiding ‘institutioneel’ en het synoniem ‘instelling’ hebben. Toch zijn beide termen geen synoniemen. Enerzijds bezit de term instituut volgens Van Dale (Van Dale, 2005) maar liefst zeven betekenissen:

- 1) Instelling: het instituut van het huwelijk

⁶ Zie http://ec.europa.eu/dgs/translation/publications/index_en.htm.

- 2) Genootschap tot bevordering van kunst(en) of wetenschap(pen)
- 3) Instelling van onderwijs: het Koninklijk Instituut voor de Marine
- 4) Onderafdeling van een universiteit die zich met het onderwijs in één (gespecialiseerd) vakgebied bezighoudt: instituut voor neerlandistiek
- 5) Particuliere instelling voor middelbaar onderwijs
- 6) De gebouwen, het gebouw waarin een instituut gevestigd is
- 7) Instelling van liefdadigheid of verpleging: doofstommeninstituut

Anderzijds vermeldt Van Dale (Van Dale, 2005) voor de term institutie slechts “staats- of burgerlijke instelling”. Ook de Grote Nederlandse Larousse (Larousse, 1972-1979, p. 630) heeft het enkel over een “(openbare) instelling”. Toch is dit concept niet zo eenvoudig te vatten. In het volgende hoofdstuk worden de redenen hiervoor beschreven.

1.2. De institutie: definitie en gevolgen

Het concept ‘institutie’ wordt al sinds het einde van de achttiende eeuw bestudeerd en in verschillende domeinen gebruikt (onder andere economie, politiek, sociologie). Door de eeuwen heen kreeg het concept steeds nieuwe betekenissen, “much like barnacles on a ship’s hull, without shedding the old.” (Scott, 1995, p. XIV) Dit heeft tot gevolg dat het niet eenvoudig is een eenduidige definitie voor dit begrip neer te schrijven. De socioloog Scott (Scott, 1995, p. 33) doet een poging om enkele kenmerken van een institutie die andere definities gemeenschappelijk hebben te bundelen tot zijn eigen definitie:

Institutions consist of cognitive, normative, and regulative structures and activities that provide stability and meaning to social behavior. Institutions are transported by various carriers – cultures, structures, and routines – and they operate at multiple levels of jurisdiction.

Deze definitie bevat de drie verschillende zuilen die volgens Scott een deel zijn van elke institutie: de regulerende, de normatieve en de cognitieve zuil. Deze drie zuilen hebben elk hun eigen manier om het sociale gedrag in een institutie te regelen en te beperken. Ten eerste worden hiervoor in de regulerende zuil regels,

wetten en sancties gebruikt (Scott, 1995, p. 35). Ten tweede worden in de normatieve zuil de normen en de waarden van de institutie voorgeschreven. De institutie schrijft met ander woorden enkele standaards (waarden) voor en verduidelijkt hoe iets moet worden volbracht (normen) (ibid., pp. 37-38). Ten slotte bevat de cognitieve zuil de gemeenschappelijke opvattingen en afspraken van een institutie (ibid., p. 40).

Ook andere sociologen hebben pogingen ondernomen om het begrip 'institutie' te definiëren en telkens spelen regels en normen een rol, al wordt het soms anders verwoord. Dit is het geval in onderstaande definitie:

When men are guided by standards and sanctions, we may say that they are playing roles together. [...] What we call an institution is probably best defined as a more or less stable set of roles. [...] An institution is a set of roles graded in authority (Mills, 1959, pp. 29-30).

Volgens Mills wijst een institutie verschillende functies toe aan haar werknemers en wordt verwacht dat men zich naar deze functies gedraagt. Deze functies dragen bovendien beperkingen met zich mee en deze beperkingen worden bepaald door de regels en waarden van de institutie. Toch hoeft niet altijd van beperkingen sprake te zijn. Mills bekijkt het namelijk positiever en meent dat deze gemeenschappelijke waarden een samenhangsgevoel tot gevolg hebben en ervoor zorgen dat iedereen weet wat van hem of haar wordt verwacht (ibid., p. 31).

Dergelijke instituties vinden we overal terug. Enkele voorbeelden zijn ziekenhuizen, banken, grote bedrijven, kranten, uitgeverijen en ook radio en televisie. Deze instituties bepalen allen een kader voor hun werknemers en stellen duidelijke regels op⁷. Zo hebben enkele bekende kranten reeds hun stijlgids uitgegeven: bijvoorbeeld *Stijlboek De Standaard* en *Stijlboek De Volkskrant*. Ook het *Stijlboek VRT*, de stijlgids van de VRT en Van Dale, is een bekend naslagwerk wat betreft spelling en stijl. De institutie schrijft uiteraard vaak niet alleen regels voor in verband met het taalgebruik, maar ook regels voor

⁷ Ook wel de huisregels genoemd.

de procedures die moeten worden gevolgd en richtlijnen voor onder andere het opstellen van teksten en het vertalen.

Er bestaat dus geen twijfel over dat een institutie een impact heeft op het gedrag van mensen die voor deze institutie werken en op de werkprocessen. Dit is zeker niet anders in het institutionele kader dat voor de casestudy werd gekozen, namelijk de Europese Commissie. Vaak geldt dat hoe groter de institutie is, des te groter zal ook de invloed ervan zijn. Dit is dan namelijk nodig om de uniformiteit te bewaren. Er zijn dan ook weinig instituties waarvan de invloed zo groot is als in de Europese Commissie (Koskinen, 2008, p. 23). In 3.1. wordt de impact op de werkprocessen beschreven, waarvan tekstredactie en vertaling deel uitmaken, maar eerst wordt meer informatie gegeven over de gekozen institutie.

2. Het institutionele kader

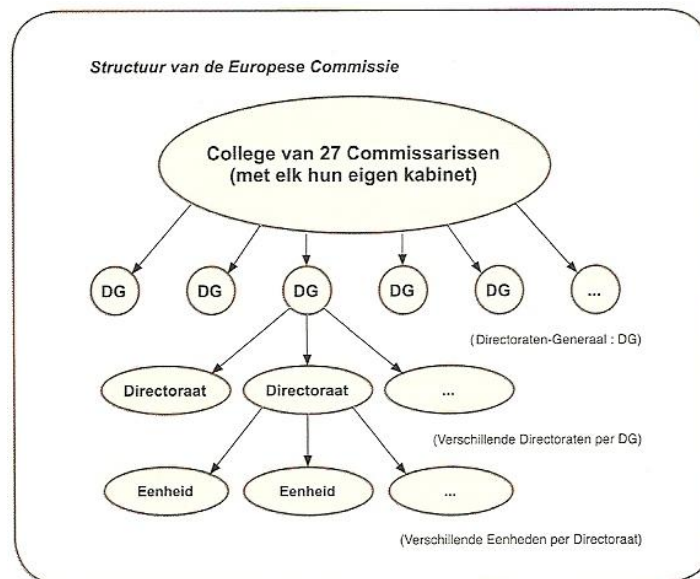
In dit hoofdstuk staat het institutionele kader centraal dat voor de casestudy werd gekozen: de Europese Commissie en het Directoraat-generaal Vertaling (hierna Commissie en DGT genoemd). Eerst wordt in 2.1. wat meer informatie gegeven over de Commissie. Deze institutie heeft enkele karakteristieken die haar tot een heel interessant studieobject maken. Zo is zij niet alleen een belangrijke schakel in de werking van de enorme organisatie van de Europese Unie, maar zij heeft ook enkele belangrijke kenmerken zoals meertaligheid.

Vervolgens wordt in 2.2. ook wat meer uitleg gegeven over het DGT aangezien dit een belangrijke schakel is van de Commissie en ik op dit directoraat-generaal vier weken stage mocht lopen om de casestudy te kunnen uitvoeren. Dit bood me bovendien de mogelijkheid kennis te maken met de werking van deze enorme institutie.

2.1. De Europese Commissie

2.1.1. Korte beschrijving

De Commissie is al een Europese instelling van bij het begin van het Europese integratieproces⁸. Naast de Raad van de Europese Unie en het Europees Parlement is de Commissie één van de drie belangrijkste instelling van de Europese Unie⁹ (Fontaine, 2007, p. 20). Zij is het uitvoerende orgaan en zij behartigt het collectief belang van de Europese Unie terwijl de Raad de lidstaten vertegenwoordigt en het Europees Parlement de burgers vertegenwoordigt. De 27 lidstaten kiezen elk een persoon die hen vertegenwoordigt en bijgevolg zetelen 27 leden in de Commissie. De structuur ziet er als volgt uit (Sterckx, Ryckbost, Delva, Vermeersch & Van Bossuyt, 2010, p. 108):

De Commissie is dus onderverdeeld in directoraten-generaal die elk verantwoordelijk zijn voor een specifiek domein. Zo zijn er bijvoorbeeld het Directoraat-generaal Klimaat en het Directoraat-generaal Binnenlandse Zaken¹⁰. Deze directoraten-generaal worden verder onderverdeeld in directoraten en administratieve eenheden. De Europese Commissie telt ongeveer 34 000

⁸ Dit Europese integratieproces begon in 1951 met de oprichting van de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal (zes landen: België, de Bondsrepubliek Duitsland, Frankrijk, Italië, Luxemburg en Nederland) (Fontaine, 2007, p. 9).

⁹ Ook wel de besluitvormingsdriehoek genoemd.

¹⁰ De Commissie telt momenteel 43 directoraten-generaal. Voor een overzicht van deze Directoraten-generaal zie http://www.europa-nu.nl/id/vh7dospd6xk/directoraten_generaal_en_diensten.

personeelsleden en heeft daarmee de grootste administratie van alle Europese instellingen. Dit alles wordt gecoördineerd door het Secretariaat-generaal van de Europese Commissie (Sterckx, e.a., 2010, p. 108).

De vier belangrijkste taken van de Commissie zijn (ibid., 2010, p. 109):

1. Nieuwe wetgeving voorstellen. De Commissie kan op eigen initiatief een wetsvoorstel doen, maar ook het Europees Parlement of de Raad kan de Commissie vragen een onderzoek rond een bepaald onderwerp te voeren en vervolgens een wetsvoorstel op te stellen. Het is de Commissie die beslist om daar al dan niet op in te gaan. Als de Commissie geen wetsvoorstel doet, komt er geen nieuwe wetgeving.
2. De lidstaten en de instellingen controleren op de naleving van de wetgeving. Indien de wetgeving niet wordt nageleefd, kan de Commissie hen voor de Europese rechter brengen.
3. De Europese Unie besturen. De Commissie moet onder andere de begroting en bepaalde programma's uitvoeren en beheren.
4. De Europese Unie vertegenwoordigen.

2.1.2. Taalbeleid van de Europese Commissie

In het oprichtingsverdrag van de Europese Unie¹¹ staat dat De Unie vastbesloten is “een steeds hechter verbond tussen de volkeren van Europa [tot stand te brengen], waarin besluiten zo dicht mogelijk bij de burgers worden genomen in overeenstemming met het subsidiariteitsbeginsel.” De Europese Unie heeft met andere woorden veel aandacht voor het contact met de burgers. Voor dit contact is het heel belangrijk dat de burgers de wetgeving en de communicatie in hun eigen taal kunnen lezen. In artikel 6 van datzelfde Verdrag staat vervolgens dat “[d]e Unie de nationale identiteit van haar lidstaten [eerbiedigt].” Aangezien taal

¹¹ Alle wetteksten die in deze masterproef voorkomen zijn terug te vinden op Eur-Lex: <http://eur-lex.europa.eu/nl/index.htm>.

De eerste *Verdragen betreffende de Europese Unie* stammen uit 1951 en 1957 (de oprichting van respectievelijk de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal en de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie), maar deze werden sindsdien meermaals bijgewerkt: in 1987 (De Europese Akte), in 1992 (het Verdrag van Maastricht), in 1997 (het Verdrag van Amsterdam), in 2000 (het Verdrag van Nice) en in 2009 (het Verdrag van Lissabon) (Wagner, Bech, & Martínez, 2002, p. 1).

een belangrijk onderdeel van de nationale identiteit is, hecht de Europese Unie daar heel veel belang aan.

De eerste taalwetgeving van de Europese Unie dateert dan ook al van 1958. In deze wetgeving werden de vier toenmalige officiële talen vastgelegd (Nederlands, Frans, Duits en Italiaans). Sinds het ontstaan van deze wetgeving traden steeds meer landen toe tot de Europese Unie en ondertussen telt ze al 27 landen en 23 officiële talen¹². Deze wetgeving bepaalt onder andere dat iedereen zich tot de instellingen van de EU kan wenden in zijn landstaal en de documenten van de instellingen ook beschikbaar moeten zijn in deze 23 talen. De vertaaldienst is bijgevolg een belangrijke factor in de Europese Unie.

Wel moet worden vermeld dat er eigenlijk niet van ‘vertaling’ wordt gesproken. In de *Verordening tot regeling van het taalgebruik in de Europese Economische Gemeenschap* is geen enkele keer sprake van ‘vertalingen’. De teksten “worden gesteld in de officiële talen”. In principe is de verwoording bron- en doelttekst dus niet van toepassing, aangezien er sprake is van 23 taalversies of 23 originelen¹³. Dit is niet om vertalers nog meer onzichtbaar te maken¹⁴, maar juist om te benadrukken dat “de teksten in elk van deze talen gelijkelijk authentiek” zijn (artikel 53 van het *Verdrag betreffende de Europese Unie*). Dit is een belangrijk kenmerk van de meertaligheid in de Europese Unie (Wagner, Bech, & Martínez, 2002, pp. 7-8).

Naar mijn inzien is dit niet volledig correct aangezien dit impliceert dat vertalers experts zijn op het gebied waarin ze vertalen. De meeste vertalers in het DGT hebben dan wel een specialiteit, maar zij zijn vaak geen experts. Bovendien lopen de onderwerpen van de te vertalen teksten zo uiteen dat het onmogelijk zou zijn voor elk onderwerp een expert-vertaler aan te stellen en dit voor elke taal.

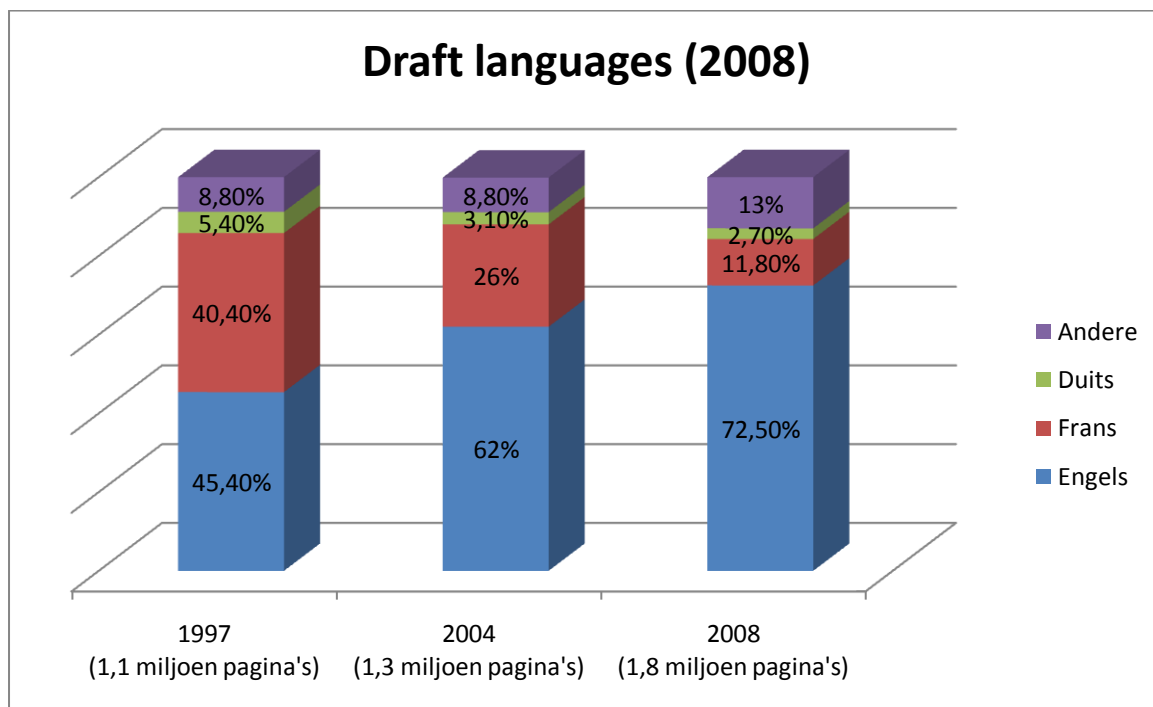
¹² Er zijn niet evenveel lidstaten als officiële talen, aangezien in meerdere lidstaten dezelfde taal wordt gesproken (bijvoorbeeld Nederlands zowel in Nederland als België, idem voor Frans).

¹³ In deze masterproef wordt wel van brontekst en vertaling gesproken om duidelijk te maken wanneer het over de Engelse tekst gaat en wanneer over de vertaling.

¹⁴ In de Europese Commissie blijven de vertalers namelijk anoniem. Dit zal in de meeste instituties zo zijn (Koskinen, 2008, p. 23).

2.1.3. De rol van Engels in de Europese Commissie

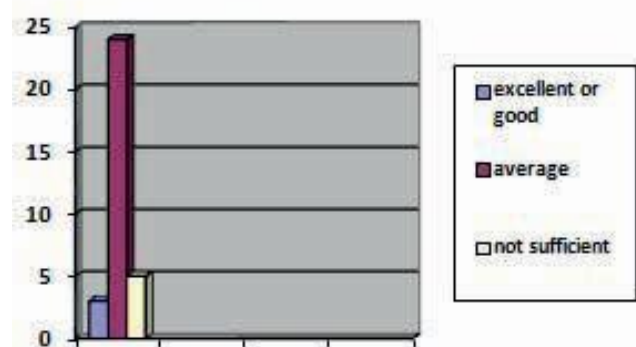
Meertaligheid is dus een heel belangrijk gegeven in de Europese Unie. Toch worden niet alle werkdocumenten in de 23 talen vertaald door een gebrek aan tijd en middelen. Zo wordt binnen de Commissie gewerkt met de talen Engels, Frans en Duits. Deze talen worden ook wel de proceduretalen genoemd. Dit wil zeggen dat interne vergaderingen worden gehouden in een van deze drie talen en dat ook ontwerp teksten in een van deze talen worden opgesteld zolang er nog geen sprake is van een definitieve versie. (Wagner, Bech, & Martínez, 2002, p. 10). De laatste jaren is er wel een duidelijke trend waarneembaar: steeds meer teksten worden in het Engels opgesteld zoals te zien is in onderstaande grafiek (Directoraat-generaal Vertaling, 2009a, p. 8).

Engels neemt duidelijk de overhand op Frans. Vroeger was Frans de belangrijkste taal in de Commissie, maar er waren twee kantelmomenten in de geschiedenis van de Europese Unie die ervoor zorgden dat Engels steeds belangrijker werd. Deze twee kantelmomenten waren de toetreding van Zweden en Finland in 1995 en vooral de grote uitbereiding in 2004 (Cyprus, Estland, Hongarije, Letland, Litouwen, Malta, Polen, Slovenië, Slowakije en Tsjechië). De personen die voor deze casestudy werden geïnterviewd zijn het erover eens dat het aandeel van Engels sinds 2008 alleen maar gestegen is en het zou nu al

tussen de 80% en de 90% bedragen. Dit wil uiteraard niet zeggen dat er zoveel Engelstaligen zijn bijgekomen. Engels wordt gebruikt als lingua franca, een taal waarin wordt gecommuniceerd tussen personen met een verschillende moedertaal (Europese Commissie, 2011d, p. 27).

Dit heeft tot gevolg dat het heel vaak niet-moedertaalsprekers zijn die de teksten in het Engels opstellen. In de interviews werd vaak gezegd dat de teksten in “een soort Engels” zijn opgesteld, ook wel het *global English* of *Globish* genoemd (ibid.). Voor vertalers is dit een probleempunt aangezien de kwaliteit van de bronteksten eronder lijdt. In een recent onderzoek van de Europese Commissie (Directoraat-generaal Vertaling, 2010, p. 52) werden vertalers van het DGT en linguïsten vragen gesteld over onder andere hun perceptie van de kwaliteit van de bronteksten. Het resultaat is te zien in onderstaande grafiek. De vertalers zijn het er duidelijk over eens dat de kwaliteit vaak niet volstaat en voor problemen kan zorgen bij de vertaling.

In een verzoek om dit probleem aan te pakken, hebben enkele directoraten-generaal, waaronder ook het DGT, de handen in elkaar geslagen: in 1998 startte de ‘fight the FOG campaign’¹⁵. De oprichters van de campagne wilden het verschil duidelijk maken tussen “echt Engels” en het Engels dat in de Commissie wordt geschreven. Sinds het begin van deze campagne is er al heel wat verwezenlijkt. Er werden onder andere cursussen en lezingen over duidelijk schrijven georganiseerd voor de ambtenaren van de Commissie, er verscheen een brochure *Duidelijk schrijven* (zie 3.2.). Bovendien werd in het DGT ook een ‘editing unit’ opgericht. Engelse en Franse documenten kunnen naar deze

¹⁵ Met ‘FOG’ worden onder andere de onduidelijkheden bedoeld die zich in teksten van de Commissie bevinden, maar het is ook een acroniem voor ‘farrago of Gallicisms’, ‘full of garbage’, enzovoort (Wagner, Bech, & Martínez, 2002, p. 74).

eenheid worden gezonden om er een betere (vlottere) tekst van te maken (Wagner, Bech, & Martínez, 2002, p. 74).

2.2. Het Directoraat-generaal Vertaling (DGT)

De Europese instellingen hebben elk hun eigen vertaaldienst (Commissie, Raad, Parlement, Economisch en Sociaal Comité, Rekenkamer, enzovoort)¹⁶. Van al deze vertaaldiensten koos ik voor het Directoraat-generaal Vertaling van de Commissie (DGT, *Directorate-General for Translation*) aangezien het de grootste en bekendste vertaaldienst van de Europese Unie is en ik er bovendien een stage heb gelopen. Het DGT is de interne vertaaldienst van de Europese Commissie en is in Brussel en Luxemburg gevestigd. Het telt ongeveer 2500 medewerkers en kan de grootste vertaaldienst ter wereld worden genoemd. Er wordt in (en uit) alle 23 officiële talen van de Europese Unie vertaald. In 2010 had het DGT een output van 1,8 miljoen pagina's (Europese Commissie, 2011c).

In het DGT worden onder andere wetteksten en beleidsnota's vertaald die door de Commissie worden opgesteld of naar de Commissie worden gestuurd. Verder helpt het DGT de Commissie om de communicatie met de burgers en andere instellingen in alle officiële talen vlot te laten verlopen en bovendien wordt ook taaladvies gegeven aan de andere diensten van de Europese Commissie. Dit is slechts een klein deeltje van de werkzaamheden in het DGT (Europese Commissie, 2011b).

In 2.1.1. zagen we reeds de structuur van de directoraten-generaal. Deze structuur vinden we ook in het DGT terug. Het organigram is ook opgenomen in bijlage 1. Het DGT is dus onderverdeeld in verschillende directoraten. De Nederlandse taalafdeling bevindt zich in directoraat B met de talen Bulgaars, Duits, Engels, Frans, Iers en Roemeens. Alle taalafdelingen zijn nog eens onderverdeeld in eenheden. De Nederlandse taalafdeling heeft 3 eenheden waarvan er zich 2 in Brussel bevinden:

¹⁶ De belangrijkste vertaaldiensten zijn die van de Commissie, van het Parlement en van de Raad. De vertaaldienst van het Europees Parlement wordt ook Directoraat-generaal Vertaling genoemd, maar de afkorting wordt DG TRAD i.p.v. DGT. De vertaaldienst van de Raad is geen afzonderlijk directoraat-generaal, maar wordt ondergebracht in het Directoraat Vertaling en Documentenproductie van het Directoraat-generaal Personeel en Administratie.

- eenheid NL01: o.a. buitenlandse betrekkingen en ontwikkelingshulp, juridische zaken, concurrentie;
- eenheid NL02: o.a. landbouw, visserij, onderzoek, energie en vervoer, milieu, informatiemaatschappij, economische en financiële zaken.

De derde afdeling bevindt zich in Luxemburg:

- eenheid NL03: o.a. werkgelegenheid, gezondheid en consumentenbescherming, onderwijs, ondernemingen, regionaal beleid.

Op de Nederlandse afdeling werken in totaal 79 mensen (56 in Brussel en 23 in Luxemburg) waaronder 59 vertalers. Deze vertalers hebben niet allemaal een taalkundige achtergrond. Er zijn onder andere ook biologen en juristen.

3. Invloed en gevolgen van het institutionele kader

Zoals in 2.1.1. duidelijk werd, vormt de Commissie slechts een schakel van een enorme institutie: de Europese Unie. De Commissie wordt enerzijds beperkt door de opgelegde regels van de Europese Unie en anderzijds schrijft de Commissie ook zelf procedures voor die moeten worden gevolgd. De Grondwet voor Europa¹⁷ bepaalt het institutionele kader van de Europese Unie. Dit institutionele kader geldt ook voor de Commissie, aangezien wordt bepaald dat dit kader voor alle Europese instelling van kracht is. Volgens deze grondwet heeft het institutionele kader van de Unie tot doel:

- haar waarden uit te dragen,
- haar doelstellingen na te streven,
- haar belangen en de belangen van haar burgers en van de lidstaten te dienen,
- de samenhang, de doeltreffendheid en de continuïteit van haar beleid en haar optreden te verzekeren.

¹⁷ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2004:310:0011:0040:NL:PDF>.

Bovendien handelt iedere instelling “binnen de grenzen van de bevoegdheden die haar in de Grondwet zijn toegeedeeld en volgens de daarin bepaalde procedures en voorwaarden”.

De Europese Unie verlangt met andere woorden een zekere zelfstandigheid van haar instellingen, maar tegelijk moet er een samenhang van het beleid bestaan. Om deze samenhang te bereiken, zijn duidelijke regels vereist. Er zijn dan ook weinig instituties waarvan de invloed op de werkprocessen, de tekstredactie en de vertaling zo groot is als in de Europese Commissie. Bijna alles wordt in regels en richtsnoeren vastgelegd waardoor auteurs, vertalers of ambtenaren nog weinig vrijheid hebben. In dit hoofdstuk wordt dan ook dieper ingegaan op de invloed en de gevolgen van het institutionele kader en met andere woorden op welke regels de Commissie voorschrijft. Allereerst handelt 3.1. over de invloed op de werkprocessen. Vervolgens staat in 3.2. de invloed op de tekstredactie centraal en ten slotte wordt in 3.3. de invloed op de vertaling beschreven.

3.1. Invloed op de werkprocessen

Met de werkprocessen wordt onder andere de weg bedoeld die een document aflegt en welke tools worden gebruikt. Allereerst worden de werkprocessen van de Europese Commissie beschreven (3.1.1.) en vervolgens de werkprocessen van het DGT (3.1.2.).

3.1.1. Werkprocessen in de Europese Commissie

De weg die een tekst aflegt in de Europese Commissie ligt eigenlijk al vooraf vast. De werkprocessen worden namelijk in verschillende documenten vastgelegd. Ten eerste is er de handleiding *Manual of Operating Procedures of the Commission*¹⁸. Dit is een interne handleiding die wordt verzorgd door het Secretariaat-generaal en beschikbaar is in het Engels en het Frans. Hierin wordt onder andere heel nauwkeurig beschreven wat zich zeker in de voorbereidende documenten en in het document zelf moet bevinden, binnen welke termijn iets moet worden

¹⁸ Deze handleiding is enkel voor intern gebruik en is niet beschikbaar voor het publiek.

afgehandeld en welke diensten kunnen worden gecontacteerd bij problemen of vragen.

Anderzijds worden enkele regels ook vastgelegd in twee heel belangrijke verdragen voor de Europese Unie: het *Verdrag betreffende de Europese Unie* en het *Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie*. Het is opmerkelijk dat de weg van een document bij wet wordt vastgelegd. De Europese Commissie moet deze regels dus heel strikt naleven, anders is de opgestelde wet niet rechtsgeldig.

In deze verdragen wordt ook duidelijk dat de weg die een tekst aflegt afhankelijk is van de tekstsoort. Zo kunnen de wetgevingsteksten onderverdeeld worden in vijf verschillende tekstsoorten of rechtgevingsinstrumenten: de verordening, de richtlijn, het besluit, de aanbeveling en het advies¹⁹. Elke tekstsoort heeft zijn eigen kenmerken. Zo is een verordening “verbindend in al haar onderdelen en [...] rechtstreeks toepasselijk in elke lidstaat”, terwijl een richtlijn ook verbindend is, maar de lidstaten zelf beslissen op welke manier ze de uitvoering aanpakken (Artikel 288 van het *geconsolideerde verdrag betreffende de werking van de Europese Unie*). In de casestudy wordt de weg van een verordening gevolgd.

Niet al deze rechtgevingsinstrumenten volgen dezelfde procedure. Sinds het *Verdrag van Lissabon* in 2007 zijn er nog twee wetgevingsprocedures: de gewone wetgevingsprocedure²⁰ en de bijzondere wetgevingsprocedure. De gewone wetgevingsprocedure wordt ook beschreven in zowel het *Verdrag betreffende de Europese Unie* als het *Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie* omdat deze het vaakst voorkomt. Vandaar ook de benaming “gewoon”. Het schema in bijlage 2 geeft een overzicht van de te volgen stappen in deze procedure en maakt duidelijk dat de procedure eerder complex is. Dit verklaart ook waarom het zo lang duurt voor een tekst in het *Publicatieblad van de Europese Unie* verschijnt.

De gewone wetgevingsprocedure kan kort als volgt worden beschreven: elk wetsvoorstel begint met een voorstel van de Commissie. Vervolgens krijgen het

¹⁹ Voor meer informatie over deze rechtgevingsinstrumenten zie artikel 288 van het *geconsolideerde Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie* of artikel 249 van de geconsolideerde versie van het *Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap*.

²⁰ Sinds het *Verdrag van Lissabon* is de benaming “medebeslissingsprocedure” vervangen door “gewone wetgevingsprocedure”.

Europees Parlement en de Raad een eerste kans (eerste lezing) om het voorstel goed te keuren of te amenderen²¹ (niet om te verwerpen). In een tweede lezing wordt het voorstel goedgekeurd met een gewone meerderheid, dan wel verworpen of geamendeerd met een absolute meerderheid. Indien de drie instanties het niet eens kunnen worden, wordt een bemiddelingscomité opgericht²² (Europese Commissie, 2010c).

Naast de gewone wetgevingsprocedure is er de bijzondere wetgevingsprocedure. Dit is een verzamelterm voor een groot aantal wetgevingsprocedures: de akkoordprocedure, de begrotingsprocedure, de instemmingsprocedure, de kwijtingsprocedure, de open coördinatiemethode, de raadplegingsprocedure, het sociaal protocol en de samenwerkingsprocedure²³. Afhankelijk van het domein waarin een wetsvoorstel wordt gemaakt en afhankelijk van de rol van het Parlement en de Raad wordt een van deze procedures gekozen (Europa Nu, 2011). De bijzondere wetgevingsprocedure wordt niet bij wet bepaald, maar daarvoor zijn er de gedetailleerde bepalingen van het Secretariaat-generaal van de Commissie (*The Manual of Operating Procedures*).

Voor de verordening die het voorwerp vormt van mijn casestudy, werd gebruikgemaakt van de comitologieprocedure²⁴. Dit is een onderdeel van de akkoordprocedure. Bij deze comitologieprocedure moet de Raad in een wetgevingsbesluit aangeven welke uitvoeringsbevoegdheden het aan de Commissie toekent. De Commissie krijgt zo de bevoegdheid om een wet alleen uit te werken, maar ze moet wel worden bijgestaan door een comité dat bestaat uit vertegenwoordigers van de lidstaten. Dit comité wordt voorgezeten door de Commissie en vormt een soort discussiefora. Er bestaan drie soorten comités: het regelgevende comité, het beheerscomité en het raadgevend comité. Bij de onderzochte veilingverordening werd gebruikgemaakt van een regelgevend comité met scrutiny. Dit betekent dat ook de Raad en het Parlement nog inspraak hadden in de procedure, maar slechts op het einde. Zij krijgen namelijk

²¹ Wijzigen.

²² Voor een uitgebreide bespreking van de gewone wetgevingsprocedure zie http://ec.europa.eu/codecision/index_nl.htm of Directoraat-generaal Vertaling, 2010, pp. 18-30.

²³ Sinds het *Verdrag van Lissabon* wordt de samenwerkingsprocedure niet meer gebruikt.

²⁴ De comitologieprocedure werd volledig aangepast in het *Verdrag van Lissabon*. Voor een uitgebreide discussie hierover zie Metselaar, 2008.

drie maanden de tijd om bezwaar aan te tekenen tegen het wetsvoorstel nadat de Commissie de tekst heeft aangenomen (Europa Nu, 2011). Het schema in bijlage 3 geeft kort de weg weer die een tekst aflegt die met de comitologieprocedure (met scrutiny) wordt aangenomen (deze weg wordt uitgebreid beschreven in 4.3.).

3.1.2. Werkprocessen in het DGT

Ook binnen het DGT legt een tekst een lange weg af. Daarbij wordt in het DGT, net als in de Commissie, een vaste procedure gevolgd en dit door alle taalafdelingen. In het DGT is de procedure wel niet afhankelijk van de tekstsoort (dit is wel het geval in de Commissie, zie 3.1.1.). Elke tekst legt dus in grote lijnen dezelfde weg af binnen het DGT²⁵. In bijlage 4 werd een overzichtelijk schema opgenomen van de weg die een tekst binnen het DGT aflegt. Aangezien ik deze weg van dichtbij kon volgen tijdens mijn stage wil ik deze kort beschrijven²⁶.

Via het programma *Poetry* kunnen diensten van de Europese Commissie vertaalopdrachten doorgeven aan het DGT. Binnen het DGT zorgt de centrale planning ervoor dat de opdracht voor de gevraagde talen bij de juiste eenheid terechtkomt, waar het eenheidshoofd de opdracht toewijst aan een of meer vertalers. Dit wordt door het secretariaat van de eenheid administratief verwerkt met het programma *Suivi*. Elke vertaler heeft zijn eigen *Translator's desktop* waarop hij/zij kan zien welke vertalingen hij/zij nog moet maken en binnen welke termijn. Dit werkt op basis van een ander managementsysteem, namelijk *Dossier Manager*. Dit systeem wordt ook gebruikt om de vertalingen te archiveren.

Er wordt gewerkt met een interne versie van Trados die slechts licht afwijkt van de standaardversie. Daarnaast kunnen vertalers gebruik maken van heel wat hulpmiddelen. Niet alleen vertalende en verklarende woordenboeken in de 23 talen, maar ook bijvoorbeeld enkele heel nuttige terminologiebanken. Enkele voorbeelden van hulpmiddelen waar de vertalers dagelijks gebruik van maken:

²⁵ Al zijn er natuurlijk altijd verschillen: van de ene tekst zal het DGT meer versies ontvangen omdat er nog vele aanpassingen worden gedaan, bij een andere tekst zal de deadline worden vervroegd waardoor revisie niet mogelijk is.

²⁶ Voor een uitgebreid overzicht van de werkprocessen van het DGT zie Directoraat-generaal Vertaling, 2009b.

- IATE²⁷ (InterActive Terminology for Europe) is de terminologiedatabank van alle EU-instellingen. Er kan naar vertalingen in en uit de 23 officiële talen gezocht worden. Sinds 2007 is IATE ook online te raadplegen (de interne versie wijkt wel licht af van de publieke versie).
- EUR-Lex is een verzameling van de EU-wetgeving. Ook dit kan online geraadpleegd worden²⁸ en kan heel praktisch zijn voor vertalers aangezien de teksten in twee talen naast elkaar kunnen worden bekeken.
- Euramis (European Advanced Multilingual Information System) is een vertaalgeheugen waarin ook naar terminologie of vertalingen van woordgroepen kan worden gezocht. Euramis is ook verbonden met Trados.
- Quest is een programma dat het DGT zelf heeft ontwikkeld om de zoektocht naar terminologie te vereenvoudigen en te versnellen. Quest is een zoekmachine die tegelijkertijd in IATE, EUR-Lex en Euramis zoekt.
- DGTVista is een zoekmachine waarin documenten kunnen worden opgezocht.
- ECMT (European Commission machine translation system). Dit wordt ook vermeld in het schema, maar wordt slechts zelden gebruikt.

In principe wordt elke tekst gereviseerd. Bij gebrek aan tijd wordt soms ook aan *checking* gedaan waarbij enkel de vertaling grondig wordt nagelezen zonder deze te vergelijken met de brontekst. Na de revisie wordt de vertaalopdracht afgesloten met *Suivi*.

3.2. Invloed op de tekstredactie

In de Europese Commissie moeten auteurs bij het opstellen van een tekst rekening houden met heel wat regels. Dit heeft verschillende redenen: een eerste reden is dat de Europese Unie een samenhangend beleid verwacht van haar instellingen. Om dit te bereiken is het noodzakelijk dat de verschillende instellingen uniforme regels ter beschikking hebben. Een tweede reden is dat het belangrijk is dat teksten goed worden begrepen en tot een goede toepassing van de inhoud leiden. Hiervoor is het noodzakelijk dat een tekst goed is opgesteld. Het is dan ook niet verwonderlijk dat de Europese Unie zoveel handleidingen en

²⁷ <http://iate.europa.eu>.

²⁸ <http://eur-lex.europa.eu/nl/index.htm>.

stijlgidsen ter beschikking stelt. In onderstaande tabel volgt een bondig overzicht van de stijlgidsen en waar ze een invloed op hebben²⁹. Deze worden vervolgens grondiger besproken.

Titel	Taal	Invloed op
The Manual of Operating Procedures	Engels, Frans	<ul style="list-style-type: none"> • Werkproces • Technische inhoud
English Style Guide. A handbook for authors and translators in the European Commission	Engels	<ul style="list-style-type: none"> • Linguïstische vorm • Technische inhoud • Technisch medium
Interinstitutionele schrijfwijzer	23 officiële talen	<ul style="list-style-type: none"> • Linguïstische vorm • Technische inhoud • Technisch medium
Legislative Drafting. A Commission Manual	Engels	<ul style="list-style-type: none"> • Linguïstische vorm • Technische inhoud • Technisch medium
Gemeenschappelijke praktische handleiding [...]	23 officiële talen	<ul style="list-style-type: none"> • Linguïstische vorm • Technische inhoud
Modellen voor de besluiten van de Raad van de Europese Unie	23 officiële talen	<ul style="list-style-type: none"> • Linguïstische vorm • Technische inhoud
Duidelijk schrijven	23 officiële talen	<ul style="list-style-type: none"> • Linguïstische vorm

Bij de impact op de werkprocessen werd reeds de handleiding *The Manual of Operating Procedures* aangehaald. Hierin worden niet alleen de te volgen procedures bepaald (werkprocessen), maar ook de onderwerpen en de macrostructuur (technische inhoud). Naast deze handleiding bestaat er sinds 1982 ook een Engelse stijlgids, namelijk *English Style Guide. A handbook for authors and translators in the European Commission* (Europese Commissie, 2011a). Deze stijlgids geeft een invloed op zowel de linguïstische vorm, de

²⁹ Deze indeling (invloed op werkproces, technische inhoud, technisch medium en linguïstische vorm) wordt uitvoeriger besproken in de casestudy, zie 4.4. Een korte samenvatting: de werkprocessen hebben betrekking op de tools en de weg van het document, de linguïstische vorm op woordkeuze en syntactische structuur, de technische inhoud op de onderwerpen en de macrostructuur en het technisch medium op de lay-out (Van Vaerenbergh & Schubert, 2010, pp. 11-12).

technische inhoud als het technische medium. Zo is er aandacht voor onder andere de Engelse spellingregels (linguïstische vorm), voor het werkwoordgebruik in de verschillende soorten wetteksten³⁰ (linguïstische vorm), voor de vaste structuren en enkele vaste uitdrukkingen (technische inhoud) en voor de regels voor het verwijzen in een tekst (technisch medium). In onderstaand voorbeeld is duidelijk merkbaar dat deze stijlgids heel concreet de structuur van een tekst en enkele vaste zinswendingen bepaald (Europese Commissie, 2011a, p. 62):

Next come the recitals [...], stating the grounds on which the act is based. The block of recitals begins with a single *Whereas* followed by a colon and a new paragraph. The recitals which follow are numbered sequentially using Arabic numerals within round brackets. Each recital, including the first, begins with a leading capital and ends with a full stop, except for the last (or a sole) recital, which ends in a comma. Sentences within a given recital are separated by full stops.

Sinds de *Verklaring van Birmingham* in 1992 heeft de Europese Unie meer aandacht voor de kwaliteit van de wetteksten. In deze verklaring wordt opgeroepen om “de communautaire wetgeving eenvoudiger en duidelijker” te maken. Als gevolg van deze verklaring wordt in 1993 de *Resolutie van de Raad betreffende de redactionele kwaliteit van de communautaire wetgeving* opgesteld. Deze richtsnoeren zijn helemaal nog niet concreet. Een voorbeeld is richtsnoer 1: “Het besluit moet duidelijk, eenvoudig, beknopt en ondubbelzinnig worden geformuleerd”.

Rond dezelfde tijd (1993) verscheen de *Interinstitutionele schrijfwijzer*³¹. Dit is waarschijnlijk het belangrijkste naslagwerk van zowel auteurs als vertalers in de Europese Unie. Oorspronkelijk bestond deze schrijfwijzer in elf talen, maar ondertussen is dit al opgelopen tot alle officiële talen (23). In het voorwoord wordt bepaald dat “[d]e afspraken in deze schrijfwijzer in principe voorrang [hebben] op alle elders voorgestelde of eerder gebruikte opties” en dat zij “in alle stadia van

³⁰ Bijvoorbeeld *should* - *shall* (zie 4.6.8.).

³¹ Voor 1997 heette deze schrijfwijzer ‘*Vademecum voor de uitgever*’. De interinstitutionele schrijfgids is te vinden op <http://publications.europa.eu/code/nl/nl-000100.htm>.

het schrijfproces [moeten] worden toegepast". De schrijfwijzer bestaat uit vijf grote delen: het eerste deel omvat de regels die bij de opstelling van besluiten die in het *Publicatieblad* zullen verschijnen strikt moeten worden toegepast (technisch medium). In deel twee bevinden zich de technische en redactionele normen voor algemene publicaties (technisch medium). In dit deel wordt ook de structuur van een document vastgelegd (technische inhoud). Terwijl deel drie afspraken bevat die voor de 23 officiële talen gelden, bevat deel vier de afspraken voor één bepaalde taal (linguïstische vorm). In het laatste deel bevinden zich een hele reeks nuttige bijlagen zoals een landenlijst met alle afleidingen en munteenheden.

In 1997 werd een andere Engelstalige handleiding uitgebracht, namelijk *Legislative Drafting. A Commission Manual* (Europese Commissie, 1997). Deze handleiding geeft een mooi overzicht van hoe de verschillende wetgevingsinstrumenten moeten worden gestructureerd (technische inhoud), welke vaste formules voor bijvoorbeeld data en slotformules moeten worden gebruikt (linguïstische vorm), hoe correct wordt verwezen naar andere teksten en hoe de zinsstructuur er moet uitzien (linguïstische vorm). Bovendien worden heel veel voorbeelden gegeven.

Vervolgens wordt in 1998 het *Interinstitutioneel akkoord betreffende de gemeenschappelijke richtsnoeren voor de redactionele kwaliteit van de communautaire wetgeving* opgesteld. Dit akkoord tussen de verschillende Europese instellingen bevat 22 richtsnoeren die verder moeten worden uitgewerkt. Het akkoord vraagt om maatregelen die moeten worden getroffen om de kwaliteit van de teksten te garanderen. Een voorbeeld is dat de instellingen een gemeenschappelijke handleiding moeten opstellen "ten behoeve van eenieder die aan de redactie van wetgevingsteksten meewerkt".

Deze gemeenschappelijke handleiding kwam er in 2003 met de titel *Gemeenschappelijke praktische handleiding van het Europees Parlement, de Raad en de Commissie ten behoeve van eenieder die binnen de Gemeenschapsinstellingen bij de opstelling van wetteksten is betrokken* (Europese Commissie, 2003). Deze handleiding werkt de 22 richtsnoeren van het

interinstitutioneel akkoord uit en illustreert met voorbeelden. Bovendien bestaat zij in alle officiële talen. Een voorbeeld uit deze handleiding (ibid., 2003, p. 22):

Richtsnoer 6.2.2:

Woorden moeten in hun gewone betekenis worden gebruikt. Wanneer een woord in de rechtstaal een andere betekenis heeft dan in het normale of technische spraakgebruik, moet een zinswending worden gebruikt waarmee alle dubbelzinnigheid wordt weggenomen.

In de handleiding gaat het niet alleen over de woordkeuze, maar ook over onder andere de syntactische structuur, terminologie (linguïstische vorm) en over de opbouw van de tekst (technische inhoud).

Naast al deze handleidingen en stijlgidsen is er nog het modellenboek *Modellen voor de besluiten van de Raad van de Europese Commissie* (Secretariaat-generaal van de Raad van de Europese Unie, 2008). De laatste versie van dit boek verscheen in 2008. Dit zeer uitgebreide document bestaat uit twee delen: in het eerste deel wordt de gebruikelijke indeling van de verschillende soorten besluiten aangegeven (technische inhoud), alsook de meest voorkomende vaste formules (linguïstische vorm). Het tweede deel omvat enkele algemene aanwijzingen over de opbouw en de formulering van besluiten (technische inhoud en linguïstische vorm). Zo wordt onder andere uitleg gegeven over alle delen van de besluiten³², over de schrijfwijze en over het gebruik van precedënten.

Als laatste is er nog de gids *Duidelijk schrijven* (Europese Commissie, 2010a). Deze gids bevat tips (geen regels) om teksten duidelijker te schrijven. “[E]en duidelijke tekst is [namelijk] doeltreffender en is makkelijker en sneller te begrijpen” (ibid., 2010, p. 2). In dit document ligt de nadruk op de linguïstische vorm. Er worden namelijk tips gegeven voor onder andere de syntaxis, het gebruik van werkwoordsvormen, vaktaal en afkortingen.

³² Titel, aanhaling, overweging, dispositief, bijlage en voetnoten.

3.3. Invloed op de vertaling

Vele van de hierboven beschreven stijlgidsen en handleidingen gelden ook voor de vertaling. Dit zijn voornamelijk de documenten die in de 23 officiële talen beschikbaar zijn: *Interinstitutionele schrijfwijzer*, *Gemeenschappelijke praktische handleiding*, *Modellen voor de besluiten van de Raad van de Europese Unie* en *Duidelijk schrijven*. Daarnaast is er ook nog de *Guide for external translators*³³. Deze gids werd voor contractanten geschreven die voor het DGT vertalen en werd in het Engels, het Frans en het Duits uitgegeven. In deze gids bevinden zich uiteraard ook bepalingen die voor de interne vertalers van het DGT nuttig zijn. De regels hebben vooral betrekking op het technisch medium: zo worden bijvoorbeeld de eisen aan de vertaling omschreven, het formaat waarin de vertaling moet opgesteld worden (meestal is dit Word), hoe enkele hulpmiddelen op een efficiënte manier worden gebruikt en er worden instructies voor de lay-out gegeven.

De institutie heeft dus ook op de vertaling een grote invloed. Koskinen³⁴ (Koskinen, 2008, p. 22) vertaalde voor verschillende instituties en zij geeft volgende definitie voor institutioneel vertalen:

We are dealing with institutional translation in those cases when an official body [...] uses translation as a means of ‘speaking’ to a particular audience. Thus, in institutional translation, the voice that is to be heard is that of the translating institution. As a result, in a constructivist sense, the institution itself gets translated.

Zoals reeds in 2.1.2. werd besproken, speelt taal een belangrijke rol in de Europese Unie en is het belangrijk dat de burgers met de instellingen kunnen communiceren in hun eigen taal. Hiervoor zijn de vertalers verantwoordelijk. Toch staat niet de vertaler centraal, maar wel de institutie. Een vertaler moet zich kunnen vinden in de waarden die de institutie wil uitdragen en moet zich houden aan haar strikte regels.

³³ http://ec.europa.eu/translation/documents/guide_contractors_en.pdf.

³⁴ Koskinen werkte 15 jaar als vertaalster in het DGT en heeft zich daarna toegelegd op vertaalwetenschap. Ze is ook professor aan de ‘School of Modern Languages and Translation Studies’ aan de universiteit van Tampere, Finland.

Net als bij de tekstredactie is er bij de vertaling dus weinig vrijheid en moet met veel rekening worden gehouden. Koskinen (ibid., p. 24) meent dat ze dit zeker ook zo ervaren heeft in het DGT en meer nog, dat er weinig instituties zijn die zo veel beperkingen opleggen als de Europese Commissie:

[The language of the Commission] is not individual but quite heavily controlled [...]. The translated text is not mine, nor does it have my name on it: it belongs to the institution, and it bears the name of the institution on it. It is not my trustworthiness but the trustworthiness of the translating institution that will be maintained, enhanced or harmed by my translation. In the Commission, my words are not mine; I am a spokesperson for the institution. The institution speaks through me.

Bovendien reikt Koskinen ook de interessante opvatting aan dat de vertaling in het DGT eigenlijk een soort zelf-vertaling is. De Commissie is namelijk tegelijk zowel de auteur van de brontekst als de vertaler van de doelttekst. Aangezien meertaligheid een belangrijk principe is in de Europese Commissie, hecht zij er veel belang aan dat de teksten even authentiek zijn. Er is dan ook zelden sprake van een brontekst en zijn 22 vertalingen, maar eerder van 23 taalversies (zie 2.1.2) (Koskinen, 2008, p. 24).

4. Casestudy

In deze casestudy wordt de weg van een tekst gereconstrueerd van het eerste idee tot de bekendmaking in het *Publicatieblad van de Europese Unie*. Oorspronkelijk was het de bedoeling een tekst vanaf het begin van kortbij te volgen, maar dit bleek door het complexe ontstaansproces van de tekst niet mogelijk³⁵. Vandaar dat er sprake is van een reconstructie. Deze reconstructie is gebaseerd op onder andere informatie en teksten die ik van de auteurs kreeg, informatie die mij ter beschikking stond tijdens mijn stage in het DGT en interviews met onder meer de vertaler, de chef de file en de jurist-linguïst.

³⁵ Voor meer uitleg over de keuze van de brontekst zie hoofdstuk 1.

Het lange ontstaansproces wordt in drie fasen verdeeld: de tekstgenese, de tekstredactie en de vertaling. De tekstgenese onderscheidt zich duidelijk van de andere fasen en is de fase die voorafgaat aan de redactie. Tussen de tekstredactie en de vertaling kan echter geen duidelijk onderscheid worden gemaakt aangezien de vertaling een belangrijk deel is van de tekstredactie. Dit is zeker het geval in een meertalig institutioneel kader als de Europese Commissie.

Allereerst wordt in 4.1. meer uitleg gegeven over de gekozen brontekst. Vervolgens volgt een overzicht van de geselecteerde versies voor dit onderzoek. In hoofdstuk 4.3. worden de drie fasen: tekstgenese, tekstredactie en vertaling, uitvoerig beschreven. Nadien worden ten eerste de versies van de tekstredactie vergeleken en ten tweede de versies van de vertaling. In hoofdstuk 4.5. ten slotte volgt een vertaalanalyse.

4.1. Brontekst

De tekst die werd gekozen voor deze casestudy is de *Verordening inzake de tijdstippen, het beheer en andere aspecten van de veiling van broeikasgasemissierechten* (hierna ‘veilingverordening’ genoemd). Gezien het onderwerp van de veilingverordening werd de tekst opgesteld binnen het Directoraat-generaal Klimaat (DG Clima). Dit Directoraat-generaal is namelijk verantwoordelijk voor het beleid wat betreft het tegengaan van klimaatverandering.

Het volledige ontstaansproces van de veilingverordening nam 17 maanden en 8 dagen in beslag (van 3 juni 2009 tot 12 november 2010). De tekstgenese duurde ongeveer 5 maanden (3 juni 2009 tot 28 oktober 2009) en bijgevolg duurden de tekstredactie en vertaling samen nog 1 jaar (28 oktober 2009 tot 12 november 2010)³⁶. De tekst legt dus een lange weg af. Dit wijst er al op dat het ontstaansproces in een institutioneel kader eerder complex is.

Deze veilingverordening werd mij aangereikt door het DGT omdat er een goed contact was met de auteur. Dit was een belangrijke voorwaarde aangezien het anders niet mogelijk zou zijn het ontstaansproces van de tekst te

³⁶ Tekstredactie en vertaling worden hier samen genomen omdat er tot op het laatste moment aanpassingen werden gedaan aan de brontekst op basis van de opmerkingen van vertalers.

reconstrueren. De auteur heeft dit proces namelijk van kortbij gevolgd, kon mij extra informatie geven en mij de ongepubliceerde versies bezorgen.

Het feit dat er een nauw contact was tussen het DGT en de auteur heeft te maken met de tekstsoort. De veilingverordening is een zeer technische tekst met veel nieuwe terminologie. Aangezien niet van de vertalers kan worden verwacht dat ze experts zijn op het gebied van emissierechten, financiële markten en veilingen, is contact met dergelijke experts belangrijk om een goede vertaling te kunnen bezorgen.

Verder staat in het *Verdrag betreffende de Europese Unie* (Artikel 110, lid 2) dat “[e]en verordening van algemene toepassing [is]” en dat “[z]ij verbindend [is] in al haar onderdelen en rechtstreeks toepasselijk [is] in alle lidstaten.” Een verordening heeft met andere woorden dezelfde kracht als een nationale wet. Aangezien een verordening in alle lidstaten geldt, moet een versie in de 23 officiële talen voorhanden zijn. Bovendien moet de vertaling heel precies zijn, net omdat de wet direct toepasbaar is in de lidstaten.

Hoewel deze masterproef zich concentreert op het ontstaansproces van de veilingverordening, mag niet worden vergeten dat met het ontstaan van de verordening ook andere tekstsoorten verbonden zijn. Zo zijn er onder andere de informatieve teksten die aan de lidstaten worden gezonden, de discussiedocumenten van de lidstaten en de notulen van de vergaderingen.

Bovendien moet nog worden vermeld dat de tekst eigenlijk twee auteurs heeft: een man met Nederlands als moedertaal en een vrouw met Arabisch als moedertaal. Deze vrouw spreekt wel vloeiend Engels. Hoewel Engels dus van geen van beide auteurs de moedertaal is, werd de brontekst toch in het Engels opgesteld (zie 2.1.3.). De rolverdeling was in de eerste plaats inhoudelijk: de man is econoom, terwijl de vrouw juriste is. Bijgevolg schreef de vrouw de verordening aan de hand van de ontwerp teksten die de man haar aanreikte.

4.2. Geselecteerde versies

Het ontstaan van een tekst is een lang proces. In de loop van dit proces wordt de brontekst meermaals aangepast. Zo telt de veilingverordening minstens twintig

verschillende tussentijdse ontwerpversies³⁷ waarvan ik onderstaande versies selecteerde voor het onderzoek. Deze versies zijn de belangrijkste voor de weergave van de tekst in wording.

1. Versie die na de interne consultatie aan de lidstaten werd gezonden (6 april 2010)
2. Versie die aan de lidstaten werd gezonden (3 juni 2010)
3. Versie die aan de lidstaten werd gezonden (30 juni 2010)
4. Versie die werd goedgekeurd in het Klimaatveranderingcomité (14 juli 2010)
5. Versie die door jurist-linguïsten werd gereviseerd
6. Versie die werd gepubliceerd in het *Publicatieblad van de Europese Unie* (12 november 2010)

Net als de lidstaten, kreeg ook het DGT de tekst voor het eerst op 6 april 2010 toegestuurd, maar de meeste vertalers begonnen niet meteen aan de vertaling aangezien het duidelijk was dat er nog aanpassingen zouden volgen. Wat het Nederlands betreft, zijn twee van de tien toegezonden versies vertaald. Er zijn dus in totaal drie Nederlandse versies:

7. Versie die naar de lidstaten werd gezonden voor commentaar (30 juni 2010)
8. Versie na de stemming van 14 juli 2010
9. Versie die werd gepubliceerd in het *Publicatieblad van de Europese Unie* (12 november 2010)

4.3. De drie tekstfasen

4.3.1. Tekstgenese

Als het eerste woord van de tekst op papier wordt gezet, is daar al een heel proces aan vooraf gegaan: de tekstgenese. Bij de veilingverordening nam deze fase vijf maanden in beslag (3 juni 2009 tot 28 oktober 2009). Rekening houdend met de

³⁷ De onderzochte ontwerpversies worden niet opgenomen in deze studie aangezien deze ongepubliceerd zijn en de Europese Commissie toebehoren.

waarde die in de Europese Unie aan meertaligheid wordt gehecht, is het opmerkelijk dat deze fase volledig in het Engels verliep, ook de communicatie met de lidstaten. Deze keuze wordt ook vaak bij andere teksten gemaakt en is enkel om praktische redenen. Het is niet mogelijk alles te laten vertalen (door tijd, maar ook om financiële redenen) en Engels wordt nu eenmaal vaak als lingua franca gebruikt voor de interne procedures (zie hoofdstuk 2.1.3.).

Aan de basis van de veilingverordening lag Richtlijn/87/EG van het Europees Parlement en de Raad van 13 oktober 2003 waarin wordt bepaald dat de uitstoot van broeikasgassen moet worden verlaagd. In 2008 werd deze richtlijn herzien (Richtlijn 2008/101/EG) en werd de Europese Commissie verplicht een veilingverordening op te stellen. Deze veilingverordening is het voorwerp van de casestudy.

In een institutioneel kader komt het wel vaker voor dat verschillende documenten op deze manier met elkaar verbonden zijn. De teksten kunnen zowel chronologisch alsook functioneel verbonden zijn. Bij teksten die chronologisch verbonden zijn, bepaalt de ene tekst dat een andere tekst moet worden opgesteld en bij teksten die functioneel verbonden zijn, wordt in de tekst naar de andere verwezen. Er is sprake van een “document chain” (Koskinen, 2008, p. 125). Meestal vinden we zowel de chronologische als de functionele elementen terug in de wetteksten van de Commissie. Dat is ook bij de veilingverordening het geval aangezien er een ander besluit aan de basis lag en in de veilingverordening heel vaak wordt verwezen naar andere besluiten. Op de site EUR-Lex (zie 3.1.2.) is ook duidelijk merkbaar dat de Commissie veel aandacht schenkt aan dit principe van een “document chain”. Bij elk document is namelijk een speciale rubriek voorzien waarin wordt aangegeven wat de juridische basis is (chronologisch), van welke documenten het gekozen besluit de basis vormt (chronologisch), welke besluiten worden aangehaald in de gekozen tekst (functioneel) en alle documenten waarin het gekozen besluit wordt geciteerd (functioneel).

In de richtlijn van 2003 die aan de basis lag van de veilingverordening wordt bepaald dat een Comité de Commissie bijstaat: “[d]e Commissie wordt bijgestaan door een Comité bestaande uit vertegenwoordigers van de Lid-Staten en voorgezeten door de vertegenwoordiger van de Commissie”. De lidstaten

bepalen zelf wie hen vertegenwoordigt. Dit is met andere woorden een voorbeeld van comitologie (zie 3.1.1.).

Voor de veilingverordening was het Klimaatveranderingcomité (Climate Change Committee) verantwoordelijk. Dit Comité bestond al langer en is samengesteld uit verschillende werkgroepen. In de werkgroepen werken onderzoekers uit verschillende domeinen samen aan nieuwe projecten. Voor dit project was echter enkel werkgroep drie van belang. In deze werkgroep werkten experts rond het thema emissiehandel en het project bestond erin een veilingverordening op te stellen. In werkgroep drie werd een Technical Working Group on Auctioning opgericht. In tegenstelling tot de algemene experts die zich in werkgroep drie bevonden, zetelden de specifieke experts in de Technical Working Group. Afhankelijk van de onderwerpen op de agenda kwamen de verschillende experts aan bod.

Allereerst organiseerde DG Clima een publieke consultatie van 3 juni 2009 tot 3 augustus 2009. Tijdens deze consultatie kregen alle belanghebbenden³⁸ (zowel burgers, industrieën als instellingen) de mogelijkheid een online enquête van maar liefst 106 pagina's in te vullen. Hiermee wou de Commissie een beter beeld krijgen van wat in de verordening zou moeten staan. Bovendien wil de Europese Unie haar burgers een zekere mate van inspraak geven met dergelijke publieke consultaties. In het geval van de veilingverordening werden vragen gesteld over onder andere de frequentie van de veiling, de prijs van de emissierechten en wie de veiling zou moeten leiden. Er werden 136 antwoorden ontvangen en de resultaten en conclusies werden vervolgens op 28 september 2009 in een vergadering met de belanghebbenden besproken³⁹.

Op basis van deze resultaten werd een ontwerp-outline⁴⁰ gemaakt die op 28 oktober 2009 werd besproken in het Klimaatveranderingcomité. Deze ontwerp-outline was echter nog geen doorlopende tekst, maar slechts een powerpointpresentatie waarin onder andere de belangrijkste punten werden samengevat die in de tekst moesten worden opgenomen evenals een planning. Dit

³⁸ Een belanghebbende is ledere persoon of organisatie die belang heeft bij of gevolgen ondervindt van EU-wetgeving en -beleid (http://europa.eu/abc/eurojargon/index_nl.htm).

³⁹ Voor onder andere de notulen van deze vergadering, de vragenlijst en samenvattingen van de antwoorden van de lidstaten, zie http://ec.europa.eu/clima/consultations/0002/index_en.htm.

⁴⁰ Een ontwerp-outline is een schets van de ontwerptekst die vervolgens zal worden opgesteld.

was de laatste stap in de tekstgenese. Reeds in deze fase kunnen bepaalde diensten van de Europese Commissie worden gecontacteerd voor advies. Dit is bijvoorbeeld mogelijk indien er vragen zijn over het budget (directoraat-generaal Begroting) of over juridische kwesties (Juridische dienst).

4.3.2. Tekstredactie

Nadat op 28 oktober 2009 de ontwerp-outline werd goedgekeurd in een vergadering met de belanghebbenden, konden de auteurs beginnen met de volgende fase: de tekstredactie. In de winter van 2009-2010 werd dan ook de eerste juridische versie van de verordening geschreven. Deze versie werd de eerste 'ontwerptekst' genoemd. Ook deze ontwerptekst en zijn aanpassingen werden in het Engels geschreven, hoewel dit niet de moedertaal was van beide auteurs. Ook hier werd daar om praktische redenen voor gekozen. Door de vele aanpassingen die nog worden aangebracht, is het namelijk niet mogelijk alle ontwerpversies in de 23 officiële talen te vertalen. Bovendien wordt het contact met de lidstaten en de andere instellingen ook versneld door het uitsparen van de tijd die telkens nodig is voor de vertaling.

Voor DG Clima de ontwerptekst met de lidstaten kon bespreken, moest hij worden goedgekeurd in een interne consultatie. Tijdens deze interne consultatie werd de tekst aangepast tot alle betrokken diensten akkoord gingen, in het bijzonder de Juridische dienst en het Directoraat-generaal Begroting.

Nadat de interne diensten van de Europese Commissie akkoord gingen met de tekst, stuurde de Commissie een eerste ontwerpversie aan de lidstaten op 6 april 2010 (= versie 1). Op dit moment begonnen de vergaderingen met de lidstaten opnieuw. Elke lidstaat heeft zijn eigen idee over wat hij in de tekst wil en wil dit vaak zoveel mogelijk op zijn manier verwoord hebben. Dit heeft tot gevolg dat het soms heel lang kan duren voor iedereen akkoord gaat.

Na elke vergadering werd een nieuwe ontwerpversie opgesteld waarin de nodige aanpassingen worden vermeld (doorgaans met track changes in Word)⁴¹. Nadat de brontekst is aangepast, wordt hij opnieuw aan de lidstaten bezorgd (= versie 2, versie 3). Uiteindelijk hebben de lidstaten op 14 juli 2010 unaniem de

⁴¹ Voor een analyse van deze aanpassingen zie hoofdstuk 4.4.

brontekst goedgekeurd in het Klimaatveranderingcomité⁴² (= versie 4). De lidstaten moeten de tekst wel in hun eigen taal ontvangen hebben voor tot stemming kan worden overgegaan.

Toch betekent de aanneming van de tekst niet het einde van de tekstredactie. Na het politieke akkoord tussen de lidstaten worden alle taalversies (inclusief de brontekst) naar de juridisch-linguïstische afdeling van de Juridische dienst gezonden voor een revisie (= versie 5). DG Clima ontvangt de gereviseerde versies en kan nog commentaar leveren op de revisie voor de tekst in het elektronisch systeem wordt opgenomen.

Als alle taalversie geüpload zijn in het daarvoor bedoelde IT-systeem, begint de scrutiny periode voor het Parlement en de Raad. Deze krijgen dan drie maanden de tijd om commentaar op de tekst te leveren en eventueel bezwaar aan te tekenen tegen de goedkeuring. In het geval van de bestudeerde veilingverordening hadden het Parlement en de Raad geen bezwaren en bijgevolg kon de Commissie na die drie maanden de definitieve versies (alle taalversies) formeel aannemen en op 12 november 2011 publiceren in het *Publicatieblad van de Europese Unie* (= versie 6).

4.3.3. Vertaling

Het gaat om een verordening en deze moet dus in de 23 officiële talen worden vertaald (zie 4.1.). Op 6 april 2011 werd de eerste versie van de brontekst zowel naar de lidstaten gezonden als naar het DGT ter vertaling. Het was duidelijk dat dit nog niet de laatste versie zou zijn, maar het gebeurt vaker dat het DGT een versie ontvangt die nog niet definitief is. Enerzijds wordt zo meer tijd geboden aan de vertalers (de vertaling moet dan enkel aan de veranderingen in de brontekst worden aangepast) en anderzijds hebben de auteurs van de brontekst zo nog tijd om de tekst aan te passen aan de opmerkingen van de vertalers.

In totaal ontving het DGT tien verschillende versies van de Engelse brontekst, waarvan er twee in de 22 andere officiële talen zijn vertaald. De eerste vertaalde versie is de versie die op 30 juni naar de lidstaten werd gezonden (= versie 7) en de tweede is de versie die werd aangepast aan de vergadering op 14

⁴² Een gekwalificeerde meerderheid was voldoende geweest.

juli 2010 (= versie 8). Alle taalafdelingen moeten dus dezelfde Engelse tekst als te vertalen brontekst gebruiken. Versie 8 werd nog gereviseerd door jurist-linguïsten (= versie 9). Versie 9 is dan ook de definitieve versie zoals die op 12 november 2010 in het *Publicatieblad van de Europese Unie* verscheen.

Zoals reeds werd aangehaald, kan het nuttig zijn de tekst vroeg genoeg ter vertaling naar het DGT te zenden, zodat de brontekst kan worden aangepast aan de opmerkingen van de vertalers. Dit bleek heel belangrijk in het geval van de veilingverordening aangezien de vertalers nog veel problemen uit de tekst haalden (onder andere foutieve verwijzingen en gebrekkige zinsconstructies). De vertaaldienst speelde dan ook een grote rol in de tekstredactie.

Door het complexe thema en het politieke belang werd een chef de file aangewezen voor de vertaalopdracht. Dit is een vertaler die wordt aangeduid als tussenpersoon tussen de vertalers en de auteurs van de tekst (zie 4.5.1.).

Op 30 juni 2010 waren de vertalingen beschikbaar (= versie 7). Deze zijn aan de lidstaten gezonden om hen de gelegenheid te geven ze na te kijken en commentaar te leveren voor de vergadering van 14 juli 2010, maar niet alle lidstaten reageerden. Dit was bovendien ook niet de laatste versie aangezien de tekst nog zou worden aangepast aan de opmerkingen van de vergadering (14 juli 2010). Na deze vergadering werden de laatste aanpassingen ook in de vertalingen aangebracht (= versie 8). Deze laatste wijzigingen kunnen en hoeven niet vertaald te worden in de vergadering zelf. De Commissie is verantwoordelijk voor de correcte vertaling na de stemming.

Indien de vertalers nog op problemen in de brontekst stuiten na de goedkeuring van een tekst mogen deze fouten in overleg worden aangepast in de vertalingen, maar het is niet zeker dat de aanpassing ook nog in de brontekst zal kunnen worden doorgevoerd. Het gaat hier wel niet om inhoudelijke veranderingen, maar eerder om kleine, vaak linguïstische aanpassingen. Zoals reeds werd besproken, worden alle taalversies nog gereviseerd door jurist-linguïsten voor ze in het *Publicatieblad* worden gepubliceerd (= versie 9).

4.4. Versies tekstredactie (brontekst)

In dit hoofdstuk worden de verschillende geselecteerde versies van de brontekst vergeleken en geanalyseerd (versie 1 tot versie 6). Er wordt onderzocht welke soorten aanpassingen worden aangebracht in de verschillende versies en of er op dat vlak een verschuiving merkbaar is.

Aangezien de tekst zo omvangrijk is (bijna tachtig pagina's), is het niet mogelijk alle veranderingen gedetailleerd te bespreken. Daarom heb ik gekozen de veranderingen onder te brengen in drie "dimensies" (Schubert, 2007, p. 248)⁴³: de dimensie van de technische inhoud, de dimensie van de linguïstische vorm en de dimensie van het technische medium.

In de dimensie van de technische inhoud bevinden zich de aanpassingen in verband met wat wordt opgenomen in de tekst en in welke volgorde. De dimensie van de linguïstische vorm vervolgens bevat de aanpassingen wat betreft woordkeuze, syntactische structuur en coherentie. Ten slotte omvat de dimensie van het technische medium de aanpassingen wat betreft de lay-out (Van Vaerenbergh & Schubert, 2010, pp. 11-12).

4.4.1. Versie 1 → versie 2: technische inhoud

De eerste twee versies die worden vergeleken zijn de eerste twee die DG Clima naar de lidstaten zond voor commentaar (6 april 2010 en 3 juni 2010). Veruit de meeste aanpassingen bevinden zich in de dimensie van de technische inhoud, in het bijzonder wat betreft de selectie van wat al dan niet in de tekst moet komen. Het is namelijk zo dat na de opmerkingen van de lidstaten op de eerste ontwerpversie bleek dat nog veel inhoudelijk moest worden toegevoegd. Zo worden (sub)paragrafen toegevoegd, er komen voetnoten bij en er wordt extra verduidelijking gegeven. Dit komt dan ook tot uiting in het aantal pagina's. De eerste ontwerpversie telt 66 pagina's, de tweede versie telt er 70. De lidstaten willen niet enkel deze inhoudelijke toevoegingen, maar in mindere mate willen ze ook de schrapping van enkele paragrafen en een bijlage.

⁴³ Schubert heeft het over de keuzes die een auteur moet maken bij het opstellen van een tekst. Hij brengt deze keuzes in vier dimensies onder. De vierde dimensie – de dimensie van de werkprocessen – is in dit hoofdstuk niet van toepassing omdat de werkprocessen in de Europese Commissie strikt geregeld zijn (zie 3.1.).

Een ander aspect van de dimensie van de technische inhoud betreft de verwijzingen in de tekst. Aangezien de vele externe en interne verwijzingen⁴⁴ kenmerkend zijn voor wetteksten, heeft de Commissie hieromtrent strikte regels opgesteld. Deze zijn te vinden in zowat alle interne stijlguides en handleidingen (zie 3.2). In de tweede versie van de onderzochte tekst worden nog heel veel verwijzingen toegevoegd of aangepast. Dit is een voorbeeld van hoe een tekst geïstitutionaliseerd wordt. De tekst wordt met andere woorden aangepast aan de regels van de institutie (Koskinen, 2008, p. 129).

Bovendien bepalen de stijlguides, bijvoorbeeld de Gemeenschappelijke praktische handleiding (Europese Gemeenschappen, 2003, p. 10), dat “de redactie van een wetgevingsbesluit [...] nauwkeurig [moet] zijn [en] bij de lezer geen twijfel [mag] laten bestaan.” Vele toevoegingen gebeuren bijgevolg ter verduidelijking (wat is toegevoegd staat cursief):

Versie 1	Versie 2
to comply with requests for additional information [...].	to comply with requests <i>made by the auction platform</i> for additional information [...].
a reasonable period specified in a request for information made by the auction platform concerned [...].	a reasonable period specified in a request for information made <i>pursuant to paragraph 5(a), (d) and (e)</i> by the auction platform concerned [...].
where the total volume of allowances [...] is less than 10 million in a given year.	where the total volume of allowances [...] is less than 10 million in a given <i>calendar year, in which case the allowances shall be auctioned in a single auction per calendar year.</i>

Toch dienen niet alle aanpassingen tot verduidelijking van de tekst. In volgende voorbeelden komt het omgekeerde voor, er wordt namelijk bewust voor een vagere verwoording gekozen:

⁴⁴ Met externe verwijzingen worden verwijzingen naar andere wetteksten of document bedoeld, terwijl de interne verwijzingen verwijzen naar bijvoorbeeld een hoofdstuk of artikel in de voorliggende tekst.

Versie 1	Versie 2
25%	A percentage
The final choice <i>will</i> depend on [...]	The final choice <i>may</i> depend on [...]

De tweede belangrijke dimensie die van toepassing is, is deze van de linguïstische vorm. De verschillende woordkeuze in beide versies heeft doorgaans betrekking op de technische termen die verbonden zijn met het veilen van emissierechten. Enkele voorbeelden:

Versie 1	Versie 2
The common auction platform and the other auction platform	The common auction platform and the <i>opt-out auction platform</i>
The Commission	The auction monitor
Successful bidders	Successful bidders or their successor in title
Buy and sell	Trade

Daarnaast worden enkele woorden uit de eerste tekst consequent door een ander woord vervangen:

Versie 1	Versie 2
Supervising	Surveying
To conduct	To administer

Wat betreft de dimensie van het technisch medium worden slechts kleine aanpassingen gemaakt: hier en daar wordt een komma toegevoegd of verwijderd of wordt een andere nummering toegepast. De ontwerptekst is namelijk al grotendeels opgesteld volgens de interne regels van de Commissie en bovendien wordt met de lidstaten niet gediscussieerd over de opmaak.

Ten slotte werden enkele fouten uit de tekst gehaald, maar anderzijds werden bij het aanpassen ook fouten gemaakt die vaak te wijten zijn aan kopiëren en plakken (verkeerde nummering, spatie te veel, 'shall not be are not').

4.4.2. Versie 2 → Versie 3: technische inhoud

In een tweede stap worden de tweede en derde versie van de brontekst vergeleken, met andere woorden de versies die naar de lidstaten werden gezonden op respectievelijk 3 juni 2010 en 30 juni 2010. Er blijven dus opmerkingen van de lidstaten komen, maar in deze versie worden ook de opmerkingen van de vertalers belangrijker. De versie die naar de lidstaten werd gezonden op 30 juni is namelijk ook de eerste versie waar een vertaling van bestaat in de 23 officiële talen.

Net als in 4.4.1. blijft de dimensie van de technische inhoud het belangrijkste, al is het nu minder uitgesproken. In de derde versie worden eveneens (sub)paragrafen, verwijzingen en verduidelijkingen toegevoegd, maar ook een voorpagina en een volledig hoofdstuk over ‘market abuse’ (net dit hoofdstuk werd in de vorige versie verwijderd). Deze toevoegingen verklaren het aantal pagina’s dat opnieuw stijgt: 70 pagina’s worden 75 pagina’s.

Tegelijk wordt de dimensie van de linguïstische vorm belangrijker. Enerzijds zijn er enkele veranderingen wat de woordkeuze betreft. Zo is het opvallend dat het woord ‘administer’ nu enkele keren verandert in ‘conduct’, terwijl in de tweede versie het omgekeerde plaatsvond. Verder wordt voor ‘European Union’ gekozen in plaats van ‘Europe’. Dit zijn keuzes die de Commissie maakt.

Anderzijds zijn er ook de aanpassingen aan de zinstructuur. In de derde versie worden opvallend veel verbindingswoorden toegevoegd: onder andere ‘nevertheless’, ‘however’ en ‘therefore’. Het gebruik van verbindingswoorden wordt niet expliciet beschreven in de stijlgidsen, maar er wordt wel vermeld dat een tekst “internally consistent” (Europese Commissie, 2003, p. 14) moet zijn en in de brochure van de Commissie *How to write clearly*⁴⁵ (Europese Commissie, 2010b, p. 6) staat: “remember to include link words (‘but’, ‘so’, ‘however’) so the coherence doesn’t get lost in the process.” Deze verbindingswoorden geven de interne structuur en de samenhang tussen zinnen weer. Dit bevordert de leesbaarheid.

⁴⁵ Deze brochure is een deel van de ‘clear writing campaign’ en verscheen in de 23 talen. In het Nederlands is dit de brochure *Duidelijk schrijven*.

Bovendien worden de zinnen meermaals anders geformuleerd om de tekst duidelijker en leesbaarder te maken. Bijvoorbeeld:

Versie 2	Versie 3
[...] no later than 31 December of the year to which the quantity of allowances auctioned are attributed	[...] no later than 31 December 2013
[...] before and during the auction [...]	[...] during a period of no more than one month before the close of the bidding window [...]
[...] half of the volume auctioned in auctions held in other months of the year.	[...] half of the volume auctioned in other months of the year.

Dit laatste voorbeeld toont ook de belangrijke rol aan van de vertalers. In versie 2 bevond zich namelijk een ambiguïteit die er werd uitgehaald na een opmerking van de vertaler. Zo is er een zeer groot verschil tussen ‘de in één veiling geveilde hoeveelheid emissierechten’ (versie 2) en ‘de in één maand geveilde hoeveelheid emissierechten’ (versie 3). Uit de context bleek dat de auteurs de tweede interpretatie voor ogen hadden, maar niet beseften dat de toevoeging ‘in auctions’ misleidend was.

Ten slotte worden ook in de derde versie nog enkele fouten uit de tekst gehaald (overbodige herhaling van woorden, overbodige leestekens, vergeten woorden, foutieve verwijzingen). Deze aanpassingen komen er ook voornamelijk door de opmerkingen van de vertalers.

4.4.3. Versie 3 → Versie 4: technische inhoud

De vierde versie van de brontekst is de tekst die unaniem werd goedgekeurd door de lidstaten. In deze vierde versie worden dus de laatste veranderingen aangebracht onder invloed van opmerkingen van de lidstaten. Hoewel er nog een extra pagina bijkomt (van 75 naar 76 pagina’s), telt deze versie opvallend minder aanpassingen dan de voorgaande versie (respectievelijk 107 en 272 aanpassingen).

In tegenstelling tot de aanpassingen in 4.4.2. zijn de aanpassingen opnieuw duidelijker onder te brengen in de dimensie van de technische inhoud. Zo worden ook hier nog paragrafen toegevoegd, maar nog belangrijker zijn de toevoegingen die binnen een paragraaf worden aangebracht. Enerzijds zijn deze toevoegingen opnieuw om de twijfel over de betekenis zoveel mogelijk te beperken en om eventuele “achterpoortjes” te sluiten. Zo wordt bijvoorbeeld volgende – toch niet te verwaarlozen – zin toegevoegd: “The auctioned products need to be traded on the same platform where the allowances are delivered within two working days after the auction.” Anderzijds zijn de toevoegingen ook ter verduidelijking. Bijvoorbeeld (wat is toegevoegd staat cursief):

Versie 2	Versie 3
it should be possible to request	it should be possible <i>for a Member State</i> to request
the auction platform	the auction platform <i>concerned</i>

Ten slotte hebben veel aanpassingen betrekking op de verwijzingen. Vaak worden deze aangepast nadat een vertaler op een foutieve verwijzing stuitte of omdat de volledige titel van een wettekst ontbrak. In de *Interinstitutionele stijlgids* wordt namelijk bepaald dat de volledige titel van een wettekst moet worden gegeven wanneer voor de eerste keer wordt verwezen naar deze tekst.

4.4.4. Versie 4 → Versie 5: linguïstische vorm en technisch medium

Nadat de lidstaten een akkoord hebben bereikt over de brontekst (versie 4), gaat de tekst naar de juridisch-linguïstische dienst voor de revisie. De vijfde versie van de brontekst is dan ook de versie die door de jurist-linguïsten werd gereviseerd. Aangezien reeds een akkoord werd bereikt over de inhoud van de tekst, mogen er in de dimensie van de technische inhoud geen grote veranderingen meer worden aangebracht. Het aantal pagina's blijft dan ook op 76.

In de nieuwe ontwerptekst vinden de veranderingen bijgevolg plaats in de beide andere dimensies, namelijk die van de linguïstische vorm en het technisch

medium. Wat betreft de linguïstische vorm worden op woordniveau kleine aanpassingen gemaakt:

Versie 4	Versie 5
European Commission	Commission
to join the joint action [...]	to participate in the joint action [...]
Implementing	Transposing

Ook enkele afkortingen worden voor de duidelijkheid voluit geschreven. In de handleidingen wordt ook aangeraden spaarzaam om te springen met afkortingen⁴⁶:

Versie 4	Versie 5
SMEs	Small and medium-sized enterprises
EU ETS	Union's emissions trading scheme

Vervolgens worden meerdere zinnen anders geformuleerd, weliswaar zonder de inhoud te veranderen. Zo wordt bijvoorbeeld een negatief geformuleerde zin in de nieuwe versie positief. Dit wordt ook aangeraden in de brochure *How to write Clearly* (Europese Commissie, 2010b, p. 10).

Versie 4	Versie 5
Auctions <i>shall not</i> be conducted on an auction platform <i>that has not been authorised</i> as a regulated market [...]	Auctions <i>shall only be conducted</i> on an auction platform <i>authorised</i> as a regulated market [...]

In bovenstaand voorbeeld wordt de dubbele negatie aangepast. Dit bewijst ook dat veel van deze herformuleringen de leesbaarheid ten goede komen en leesbaarheid dus een belangrijk principe blijft. Dubbele negaties kunnen namelijk voor foutieve interpretatie zorgen en bemoeilijken de leesbaarheid (Gerits, 2005, pp. 20-21).

⁴⁶ Zie bijvoorbeeld Europese Commissie, 1997, p. 65

Ook in volgend voorbeeld speelt leesbaarheid een rol. In beide versies wordt net hetzelfde gezegd, maar in de nieuwe versie leest het vlotter en is het veel duidelijker.

Versie 4	Versie 5
The auctioned products provided for in Article 4(3)	Two-day spot or five-day futures

In Artikel 4(3) worden de geveilde producten (auctioned products) namelijk nader bepaald (two-day spots or five-day futures). Het is duidelijker en eenvoudiger voor de lezer als hij niet op zoek moet in artikel 4 welke geveilde producten worden bedoeld. Nog enkele voorbeelden van deze herformulering:

Versie 4	Versie 5
Paragraph 1 to 3	Paragraph 1, 2 and 3
[...] given in point (b) above.	[...] given in point (b) of the first paragraph.
The second and third paragraph of this Article.	Paragraph 2 and 3 of this Article.

Vervolgens zijn er de aanpassingen in de dimensie van het technisch medium. Er is in deze versie opvallend veel aandacht voor de opmaak: komma's worden toegevoegd, de nummering wordt aangepast, titeltjes springen in en worden cursief, enzovoort. De opmaak wordt met andere woorden aangepast aan de regels die onder andere beschreven worden in de handleiding van de Commissie *Legislative Drafting*.

4.4.5. Versie 5 → Laatste versie: technisch medium

De laatste versie van de brontekst is de versie die werd gepubliceerd in het *Publicatieblad van de Europese Unie* en dus door iedereen kan worden geraadpleegd. Hoewel het aantal pagina's teruggebracht wordt tot 41 pagina's, wordt nog heel weinig aangepast. De vermindering van het aantal pagina's is vooral te wijten aan de veranderingen van het technisch medium: een kleiner lettertype en de tekst wordt in kolommen weergegeven. Dit is om de publicatie te

vereenvoudigen. Verder worden de ‘vreemde’ woorden niet langer cursief geschreven (‘inter alia’, ‘de jure and de facto’), nog enkele komma’s worden toegevoegd, de nummering wordt hier en daar aangepast en de tekst wordt vervolledigd met de ondertekening van Barroso⁴⁷.

De andere veranderingen hebben betrekking op de dimensie van de linguïstische vorm. Er wordt nog slechts één woord aangepast:

Versie 4	Versie 5
Under Article 12(1a)	Pursuant to Article 12(1a)

De verwoording ‘pursuant to’ is minder vlot dan ‘under’ (Europese Commissie, 2010b, p. 6), maar is veel gebruikelijker in wetteksten.

Daarnaast worden ook de data in de voetnoten aangepast aan de regels van de interinstitutionele schrijfgids. Zo verandert 02.09.2006 in 2.9.2006. Het is immers een afspraak dat de datum in de tekst voluit wordt geschreven en in de voetnoot de afgekorte vorm wordt gebruikt, zonder nullen.

Ten slotte worden nog een enkele fout uit de tekst gehaald. Zo wordt ‘short term’ veranderd in ‘short-term’ en worden overbodige komma’s en spaties verwijderd.

4.4.6. Conclusie

Na het eerste ontwerp van de Commissie werd de tekst nog meermaals aangepast. Dit wordt onder andere duidelijk in het stijgende aantal pagina’s. Door deze veranderingen in drie dimensies in te delen (technische inhoud, linguïstische vorm en technisch medium) werd bovendien duidelijk dat er een verschuiving in de aard van de veranderingen plaatsvindt naarmate het tekstproces vordert.

Zoals ik verwacht had, hebben de aanpassingen tot de versie die werd goedgekeurd door de lidstaten (versie 4) vooral betrekking op de technische inhoud. De tekst moet namelijk worden aangepast tot alle lidstaten het eens zijn over de inhoud. De lidstaten discussiëren niet over het technisch medium, maar

⁴⁷ Voorzitter van de Commissie (2004 -).

over de inhoudelijke kwesties en verwoording. Toch is ook binnen deze dimensie van de technische inhoud een verschuiving merkbaar.

De inhoudelijke aanpassingen in de tweede versie van de brontekst (versie 1 → versie 2) hebben namelijk vooral betrekking op de technische aspecten van het veilen van emissierechten. Bovendien is er sprake van institutionalisering: talrijke verwijzingen naar eerder gepubliceerde verordeningen of richtlijnen worden toegevoegd en aangepast aan de geldende regels van de Commissie. Deze institutionalisering blijft ook in de andere versies een rol spelen. In de aanpassingen in de derde versie (versie 2 → versie 3) daarentegen is er meer aandacht voor de leesbaarheid. Zo worden bijvoorbeeld verbindingswoorden toegevoegd of worden zinnen anders en vaak duidelijker geformuleerd. Ten slotte hebben de laatste aanpassingen in de brontekst die werd goedgekeurd op 14 juli (versie 3 → versie 4) opnieuw meer betrekking op de technische aspecten van het veilen van emissierechten. Verder worden nog enkele verduidelijkingen toegevoegd om de twijfel over de betekenis te beperken en dus minder ruimte voor interpretatie te laten.

Nadat de tekst vervolgens werd goedgekeurd door de lidstaten mag inhoudelijk niet veel meer veranderen. De nadruk ligt dus niet langer op de technische inhoud, maar des te meer op de linguïstische vorm om de leesbaarheid te bevorderen. Zo worden onder andere zinnen geherformuleerd en afkortingen voluit geschreven. Ook is er voor de eerste keer duidelijk aandacht voor het technisch medium. In deze fase is de invloed van de institutie dus goed merkbaar: de tekst wordt aangepast aan de regels uit de stijlguides en handleidingen.

Tot slot zijn er nog de aanpassingen aan de tekst voor hij in het *Publicatieblad van de Europese Unie* verschijnt. Deze aanpassingen hebben bijna nog uitsluitend betrekking op het technische medium: de lay-out wordt aangepast aan de vereisten van het *Publicatieblad*. Een enkele keer is er nog een aanpassing in de dimensie van de linguïstische vorm, namelijk omdat de ene verwoording gebruikelijker is in wetteksten dan de andere ('under' wordt 'pursuant to').

4.5. Versies vertaling

Het is het niet zo eenvoudig een duidelijk onderscheid te maken tussen tekstredactie en vertaling. Er wordt beter van uitgegaan dat vertalen een deel vormt van de tekstredactie, maar dat ook het omgekeerde van toepassing is, tekstredactie is namelijk ook een deel van het vertalen (Van Vaerenbergh, 2007, p. 109). Dit is zeker van toepassing op de tekst van de casestudy. Niet alleen werd de brontekst aangepast aan de opmerkingen van de vertalers (invloed vertaling op tekstredactie), maar moest de vertaler er ook voor zorgen dat de tekst een samenhangend en duidelijk geheel was in de doeltaal en bijgevolg volstond een woordelijke vertaling niet (invloed van tekstredactie op vertaling).

In 4.5.1 wordt de invloed van de vertaling op de tekstredactie beschreven. Vervolgens wordt in 4.5.2 onderzocht of de vertaler veranderingen aanbracht in zijn vertaling los van de veranderingen in de brontekst.

4.5.1. Invloed van de vertaling op de tekstredactie

De brontekst werd op 6 april 2010 ter vertaling naar het DGT gezonden. Het was duidelijk dat dit nog geen definitieve versie was en bijgevolg nog vele aanpassingen zouden worden aangebracht. Normaliter wordt de vertaling aangepast aan de veranderingen in de brontekst, maar in dit geval kan zeker ook worden gezegd dat de brontekst werd aangepast onder invloed van de vertalers. De vertalers werken van kortbij aan de tekst en zijn dan ook de beste revisoren. Aangezien de vertalers geen specialisten zijn op het gebied van veilingverordeningen, waren het ook goede proeflezers om de leesbaarheid en duidelijkheid van de tekst te testen. Toch zijn zij geen vragende partij om in de rol van proeflezer te worden geduwd. Hun kijk op de tekstredactie is dan ook vaak eerder negatief (Wagner, Bech & Martínez, 2002, p. 71):

EU documents are invented by many committees; and finally haggled over by politicians – often late at night or early in the morning – with planes to catch, a point to be made beforehand, and no time to read the whole thing carefully.

In hoofdstuk 4.3 werd al duidelijk dat het opstellen van een tekst een lang en complex proces van schrijven en herschrijven is. Dit proces kan problemen opleveren voor de vertalers en vaak zullen niet alle onduidelijkheden kunnen worden opgelost:

What makes these texts difficult to process is their tortuous progress, involving several different services and several different political levels, generating several successive versions and repeated translation of nuances and details whose point is often obscure. (Wagner, Bech & Martínez, 2002, p. 48)

Bij de onderzochte veilingverordening was het zeker zo dat de verschillende versies van de brontekst elkaar opvolgden. Er werden maar liefst tien verschillende versies van de Engelse tekst ter vertaling naar het DGT gezonden. Van deze tien versies werden er twee vertaald (de versie van 30 juni 2010 en van 14 juli 2010). Daarbij komt nog dat de veilingverordening een zeer technische tekst is en in het Engels werd opgesteld door twee niet-moedertaalsprekers. Bijgevolg zaten verschillende onduidelijkheden in de brontekst die het de vertalers soms moeilijk maakten.

De vele onduidelijkheden in de brontekst zijn een van de redenen waarom een chef de file of lead translator werd aangeduid voor deze vertaalopdracht. Een chef de file wordt namelijk aangeduid voor complexe wetteksten waarvan nog geen goedgekeurde versie bestaat op het moment dat de tekst ter vertaling aan het DGT wordt gezonden en waarvan het dus waarschijnlijk is dat nog verschillende versies zullen volgen. De chef de file is een van de vertalers en treedt op als coördinator en contactpersoon tussen de vertalers en de aanvragers van de vertaling en moet over een zekere vakkennis beschikken. Hij/zij begint zo snel mogelijk met de vertaling van de brontekst zodat snel kan worden ingespeeld op eventuele vragen van andere vertalers. Vragen die de chef de file niet kan beantwoorden, worden doorgestuurd naar de aanvragers van de vertaling (in dit geval de auteurs van de tekst).

Het is zo dat de vertalers van het DGT doorgaans weinig contact hebben met de auteur. Vaak weten ze zelfs niet waar een tekst vandaan komt. In een

reeds aangehaalde studie van de Commissie (Directoraat-generaal Vertaling, 2010, p. 41) blijkt dat er slechts zelden contact wordt opgenomen met de auteur. De vertalers gaan eerder bij collega's te rade.

Bij deze veilingverordening merkten de vertalers heel wat problemen op in de brontekst en werden veel vragen gesteld om onduidelijkheden op te helderen. De vragen gaan slechts zelden over de vertaling van bepaalde begrippen (Een uitzondering hierop is de vraag welke de beste Franse vertaling is van 'successor in title': 'ayant-cause' of 'ayant-droit'). Het zou ook onmogelijk zijn voor de auteurs van de tekst om dergelijke vragen te beantwoorden aangezien ze niet alle 23 officiële talen beheersen. Wel wordt vaak gevraagd bepaalde woorden of passages uit te leggen, zodat in de doeltaal naar de beste vertaling kan worden gezocht. Zo werd bijvoorbeeld gevraagd naar extra uitleg over 'tied bids' en 'novation'⁴⁸. De opmerkingen en vragen van de vertalers hadden een invloed op de latere versies van de brontekst.

Zo stuitten de vertalers nog op heel wat problemen met de verwijzingen. Het is namelijk belangrijk om bij het vertalen de precieze verwoording over te nemen van reeds bestaande wetteksten waarnaar wordt verwezen. Niet alleen artikelnummers worden veranderd, maar ook 'Directive' verandert in 'Regulation', 'paragraph' in 'subparagraph' of in 'Article', enzovoort.

Bovendien wezen de vertalers de auteurs ook op heel wat problemen met de linguïstische vorm. Niet alleen werden enkele onnodige herhalingen van woorden geschrapt die te wijten zijn aan kopiëren en plakken bij het aanpassen van de brontekst, maar ook het getal (enkelvoud - meervoud) van het werkwoord of het onderwerp werden enkele keren aangepast na opmerkingen van de vertalers. Nog enkele voorbeelden:

Brontekst	Na opmerking vertalers
<i>Most optimal type of contract</i>	<i>Optimal type of contract</i>

⁴⁸ Tied bids: "Tied bids are bids exactly at the clearing price which cannot all be honoured due to the limited and predetermined volume available for the auction concerned."

Novation: "Satisfaction and discharge of existing contractual obligations by means of their replacement by new obligations (whose effect, for example, is to replace gross with net payment obligations). The parties to the new obligations may be the same as to the existing obligations or, in the context of some clearing house arrangements, there may additionally be substitution of parties."

An auction platform [...] and <i>their</i> functions	An auction platform [...] and <i>its</i> functions
An auction platform auctioning <i>of the</i> auctioned products	An auction platform auctioning the auctioned product

Bovendien werden zinnen die onduidelijk bleken voor de vertalers of voor verwarring zorgden anders geformuleerd in de brontekst of werd een verduidelijking toegevoegd. Dit was echter niet altijd mogelijk omdat een bepaalde verwoording belangrijk was voor een bepaalde lidstaat. Bij dergelijk politiek geladen dossier als deze veilingverordening moet daar zeker rekening mee worden gehouden.

4.5.2. Verband tussen aanpassingen in de vertaling en in de brontekst

In dit hoofdstuk wordt onderzocht of de vertaling enkel wordt aangepast aan de veranderingen in de brontekst dan wel of de vertaler ook aanpassingen aanbracht los van de brontekst. Om dit te kunnen onderzoeken, heb ik allereerst de eerste twee Nederlandse versies (versie 7 en versie 8) vergeleken om na te gaan welke aanpassingen worden doorgevoerd. Daarna vergeleek ik deze aanpassingen met de aanpassingen in versie 4 (Engelse tekst van 14 juli). Zo kreeg ik een overzicht van de aanpassingen die op basis van de brontekst gebeurden en de aanpassingen die de vertaler zelf aanbracht⁴⁹.

Bij de vergelijking van beide versies wordt duidelijk dat het merendeel van de veranderingen in de Nederlandse versie zijn aangebracht op basis van de veranderingen in de brontekst: onder andere paragrafen die geschrapt of toegevoegd worden en andere formuleringen. Ook in de opmaak heeft de vertaler uiteraard geen aanpassingen aangebracht die niet ook in de brontekst zijn aangebracht (zie het belang van equivalentie in 4.6.1.).

Toch worden enkele veranderingen doorgevoerd op het niveau van de linguïstische vorm die niets met de brontekst te maken hebben. Enkele van deze veranderingen kwamen er na opmerkingen van specialisten uit Nederland. De vertaling werd namelijk naar de lidstaten gezonden om hen zo de kans te bieden

⁴⁹ Versie 8 is namelijk de vertaling van versie 4.

hun opmerkingen mee te delen. De Nederlandse versie geldt voor België en Nederland. Beide lidstaten konden dus commentaar leveren op de vertaling (de Nederlandse versie werd voor het eerst naar de lidstaten gestuurd op 30 juni 2010).

Enkele aanpassingen betreffen de technische woordenschat die kenmerkend is voor het veilen van emissierechten:

1^e Nederlandse versie	2de Nederlandse versie
Het geveilde product	Het veilingproduct
Spots met een looptijd van twee dagen	Tweedaagse spots
Futures met een looptijd van vijf dagen	Vijfdaagse futures
Spotproducten	Spots
Ambtstermijn	Aanstellingstermijn

Daarnaast werd de vertaling hier en daar wat bijgeschaafd:

Versie 4 (Engels)	Versie 7 (Nederlands)	Versie 8 (Nederlands)
Operative rules	Voorschriften	Werkingsvoorschriften
Candidate regulated market	Gereguleerde kandidaat-markt	Kandidaat-gereguleerde markt

Een laatste soort veranderingen betreffen grammaticale modulaties en transposities:

1^e Nederlandse vertaling	2de Nederlandse vertaling	Modulatie/transpositie
Het wordt aan de veilingwaarnemer gevraagd	Aan de veilingwaarnemer vragen	Passief → actief
Het veilingplatform	Een veilingplatform	Bepaald lidwoord → onbepaald lidwoord
Uniforme prijzen	Uniforme prijs	Meervoud → enkelvoud

4.5.3. Conclusie

In de Commissie wordt het merendeel van de bronteksten door niet-moedertaalsprekers in het Engels geschreven en volgen de verschillende versies elkaar soms snel op. Dit kan voor problemen zorgen bij de vertaling en heeft dan ook tot gevolg dat de visie van de vertalers op de tekstredactie niet onverdeeld positief is. Toch hadden zij in de veilingverordening een grote invloed op de tekstredactie. Een verklaring hiervoor is dat een vertaler een tekst van heel kortbij bekijkt en dan ook een goede revisor is. Zij hadden heel wat opmerkingen, die een chef de file verzamelde en vervolgens besprak met de auteurs. Op basis van deze opmerkingen werden onder meer zinnen anders geformuleerd als ze onduidelijk bleken voor de vertalers, werden verwijzingen veranderd en werden taalfouten uit de tekst gehaald. Zo werd bijvoorbeeld een pleonasme geschrapt (most optimal).

In 4.5.2. werd duidelijk dat er geen grote aanpassingen in de verschillende versies van de vertaling plaatsvinden die niet op basis van de aanpassingen in de brontekst zijn aangebracht. De aanpassingen die wel werden aangebracht (los van de brontekst) hebben bijna uitsluitend betrekking op de terminologie van het veilen van emissierechten en kwamen er vaak na opmerkingen van specialisten in Nederland.

4.6. Vertaalanalyse

Voor ik begon met de analyse van de verschillende Engelse versies, las ik de Nederlandse versie zoals die is verschenen in het *Publicatieblad van de Europese Unie*. Ik dacht dat ik op deze manier de Engelse tekst beter zou begrijpen, maar dit bleek niet het geval. Ik kon enkel vaststellen dat deze tekst ook in het Nederlands toch wel heel moeilijk leek. Vaak moest ik zinnen herlezen om ze te begrijpen; en dit in mijn moedertaal. Om te onderzoeken wat de veilingverordening zo moeilijk maakt en of er – net zoals in de brontekst – ook in de vertaling aandacht is voor onder andere leesbaarheid, wordt de Nederlandse versie die in het *Publicatieblad* werd gepubliceerd aan een vertaalanalyse onderworpen.

Hoewel het oorspronkelijk anders gepland was, werd de tekst door slechts een enkele vertaler vertaald. Men dacht dat het niet mogelijk zou zijn voor één vertaler omdat de tijd te kort was, maar aangezien het politieke akkoord tussen de lidstaten uitbleef en de tekst zo vaak werd aangepast, verschoof ook de deadline. Het is ook eerder uitzonderlijk dat een tekst door twee vertalers wordt vertaald. Men probeert dit te vermijden om de homogeniteit van de tekst te verzekeren. De tekst werd wel grondig gereviseerd door een collega en de vertaling dan ook grondig besproken. De vertaler van de veilingverordening is bioloog van opleiding en bracht de eerste helft van zijn carrière in het onderzoek door. In volgende hoofdstukken komen enkele vertaalproblemen aan bod waarmee de vertaler werd geconfronteerd.

4.6.1. Equivalentie

Een eerste opvallend verschil tussen de Nederlandse versie die verscheen in het *Publicatieblad* (versie 9) en de voorafgaande Nederlandse versie (versie 8) is opnieuw het aantal pagina's. Versie 8 telt 80 pagina's terwijl versie 9 (versie in het *Publicatieblad*) 41 pagina's telt. Dit is opvallend omdat de voorlaatste versie van de Engelse tekst (versie 5) slechts 76 pagina's telt en de versie in het *Publicatieblad* – net als de Nederlandse versie – 41 pagina's. Als dit met de andere 21 taalversies wordt vergeleken, valt op dat alle versies 41 pagina's tellen in het *Publicatieblad*. Dit is omdat er in de Engelse versie bijvoorbeeld veel meer witruimte wordt gelaten tussen de paragrafen dan in de andere taalversies. Dit is niet toevallig zo, maar heeft te maken met een belangrijk principe in de Commissie: equivalentie.

Alle versies moeten evenveel pagina's hebben omdat de Commissie een grote waarde hecht aan de equivalentie tussen de verschillende talen. Dit is vooral belangrijk voor wetteksten en minder belangrijk bij bijvoorbeeld de vertaling van persberichten. Een auteur moet namelijk alle taalversies vergelijken, maar kent natuurlijk niet al deze talen. Bovendien vergemakkelijkt de equivalentie ook het opzoeken van vertalingen in de verschillende versies. Alles staat namelijk op dezelfde pagina en op dezelfde plaats. Op de website Eur-Lex, waar alle rechtspraak van de Europese Unie wordt verzameld, is het dan ook heel

eenvoudig om twee taalversies naast elkaar te leggen en te vergelijken. De equivalentie gaat zelfs zo ver dat wordt bepaald dat ook zinnen op dezelfde plaats moeten worden afgebroken in alle taalversies (Europese Commissie, 1997, p. 63). In een vertaling mogen zinnen dus niet worden samengenomen of gesplitst als dit niet zo is in de brontekst.

Hoewel dit dus vaak het opzoekwerk van een vertaler versnelt, blijft het principe van equivalentie een twistpunt onder de vertalers van de verschillende Europese instellingen⁵⁰. De vraag naar wat primeert, rees al meerdere keren: equivalentie tussen de bron- en doelttekst of een vlotte, leesbare doelttekst. In een interview met de Finse vertalers van het DGT, vroeg Koskinen (Koskinen, 2008, p. 102) enkele persoonlijke principes die een invloed hebben op hun vertalingen te rangschikken naar belangrijkheid. In onderstaande tabel staat het resultaat:

1.	Producing a fluent and readable text
2.	Making sure that the content is equivalent to the source text
3.	Keeping to the schedule
4.	Adapting the text for the Finnish readers
5.	Using correct language
6.	Following established formulas
7.	Renewing the textual practices used in the Commission

Bovenaan in de tabel is een tegenstrijdigheid tussen punt 1 en 2 merkbaar waarmee waarschijnlijk alle vertalers kampen: leesbaarheid is een heel belangrijk principe, maar tegelijk moet een vertaler trouw blijven aan de brontekst. Het schrijven van een leesbare tekst heeft ook zijn grenzen, aangezien het aanpassen van de tekst aan de doelcultuur slechts op de vierde plaats staat. Wel moet worden vermeld dat deze culturele filter lang niet op alle tekstsoorten kan worden toegepast en al zeker niet op verordeningen⁵¹. Ook onderaan in de tabel is een tegenstrijdigheid merkbaar tussen punt 6 en 7: de vertalers vinden het minder belangrijk de vaste formules te volgen, maar tegelijk hebben ze niet

⁵⁰ Voor een discussie hierover zie de webstream van de Translation Studies Days in februari 2011: <http://scic.ec.europa.eu/str/index.php?sessionno=4b4edc2630fe75800ddc29a7b4070add>

⁵¹ Bij wetteksten is de verwoording van groot belang. Bij een richtlijn bijvoorbeeld is het niet de bedoeling dat de vertalers de tekst aanpassen aan het juridische systeem of aan de cultuur van de doeltaal. Dit wordt overgelaten aan de lidstaten. Bij bijvoorbeeld sommige persartikelen kan het mogelijk zijn de tekst aan te passen.

de behoefte om de tekstgewoontes in de Commissie te veranderen. De vaste formules zijn nochtans een kenmerkend onderdeel van de tekstgewoontes.

4.6.2. Taalstructuur en -gewoonten

Zoals hierboven besproken werd, heeft de Nederlandse versie meer pagina's dan de Engelse. Dit wil dus zeggen dat in het Nederlands meer woorden worden gebruikt om hetzelfde te zeggen. Een eerste en ook de belangrijkste reden voor dit verschil is het verschil in taalstructuur. In het Engels kunnen sommige zaken nu eenmaal korter beschreven worden. Enkele voorbeelden:

Engels	Nederlands
Whereas:	Overwegende hetgeen volgt:
Delisting	Schrapping uit die bijlage
Sealed-bid	Bieding in gesloten enveloppe
Pending	In afwachting van
In escrow	Als borg gedeponeerde
Confidentiality	Het vertrouwelijk karakter van gegevens

Uiteraard komt het ook voor dat het Nederlands korter is dan het Engels, maar dit is veel minder frequent:

Engels	Nederlands
Terms and conditions	Voorwaarden
Having regard to	Gezien

Bovendien kunnen bijzinnen in het Engels korter worden geformuleerd dan in het Nederlands. In het Nederlands moet vaak nog een voegwoord worden toegevoegd:

Engels	Nederlands
The volumes bid	De hoeveelheden waarvoor een bieding is uitgebracht
Conditions applied to transactions	Voorwaarden welke gelden voor transacties

Een tweede reden voor het verschil in aantal woorden zijn de verschillende afspraken in beide talen. Zo worden voor het Engels andere regels toegepast dan voor het Nederlands wat betreft het schrijven van verwijzingen:

Engels	Nederlands
Article 2(1)(i)	Artikel 2, lid 1, onder i)
Article 12(1a)	Artikel 12, lid 1 bis
Article 3d(3)	Artikel 3 quinquies, lid 3

Het laatste voorbeeld toont de juridische manier waarop de letters na een wetsartikel worden weergegeven (semel, bis, ter, quater, quinquies, ...).

4.6.3. Leesbaarheid

Leesbaarheid bleek reeds een belangrijk motief in de fase van de tekstredactie (zie bijvoorbeeld 4.4.4.). De Finse vertalers hebben dit als belangrijkste motief bij het vertalen aangegeven (zie 4.6.1.). De vertaling van deze veilingverordening is geen woordelijke vertaling en dit wijst erop dat er inderdaad ook in de vertaling aandacht is voor leesbaarheid. De Engelse zinsstructuur wordt namelijk niet zomaar overgenomen, maar wordt aangepast aan de Nederlandse zinsstructuur. Het voorbeeld van het verschillend gebruik van bijzinnen werd reeds beschreven, maar ook in volgend voorbeeld is te zien hoe de zinstructuur helemaal wordt omgegooid in het Nederlands om het vlotter te laten klinken:

Engels	Nederlands
It is appropriate to provide for a choice between two-day spot and five-day futures to be made during the process for the appointment of the auction platform to assess the best solution for the optimal auctioned product to be selected.	Om de beste oplossing te vinden en het optimale veilingproduct te selecteren, is het passend te bepalen dat in de loop van het aanwijzingsproces van het veilingplatform een keuze wordt gemaakt tussen tweedaagse spot en vijfdaagse futures.

Ook wordt vaak bewust gekozen het antecedent te herhalen terwijl bijvoorbeeld in het Engels gebruik wordt gemaakt van een verwijzwoord. Dit maakt de zin vaak duidelijker en draagt bijgevolg ook bij tot de leesbaarheid.

Engels	Nederlands
Thirdly, <i>it</i> should contain rules and procedures [...]	Ten derde dient <i>deze verordening</i> regels en procedures te bevatten [...]
The volumes bid shall be added up [...]	De hoeveelheden <i>emissierechten</i> waarvoor een bieding is uitgebracht [...]

Toch bevinden zich ook enkele aspecten in de vertaling die de leesbaarheid helemaal niet ten goede komen: tangconstructies, formeel en archaïsch taalgebruik en voorbepalingen in de naamwoordelijke constituent. Deze aspecten zijn kenmerkend voor de Nederlandse vertalingen van wetteksten en vinden we vaak niet terug in de brontekst. Het heeft ook te maken met de gewoonten die al werden opgebouwd in de Commissie en waar niet zomaar van mag worden afgeweken om de uniformiteit te bewaren. De aspecten worden hieronder beschreven.

4.6.4. Tangconstructies

Allereerst zijn er de vele tangconstructies in de Nederlandse tekst die ervoor zorgen dat de zinnen moeilijk te begrijpen zijn (de bij elkaar horende zinsdelen worden in onderstaande voorbeelden onderstreept). Deze tangconstructies vinden we niet terug in de Engelse tekst:

Engels	Nederlands
The second subparagraph of this paragraph shall <i>apply without prejudice to the application</i> [...].	De tweede alinea <u>staat</u> de toepassing van de artikelen 11 tot en met 16 van Richtlijn 2003/6/EG en artikel 43 van deze verordening met betrekking tot overtredingen van het in de eerste alinea vervatte verbod niet <u>in de weg</u> .
Power or fuel supplier who are exempt from Directive [...].	Energie- of brandstofleveranciers, <u>op wie</u> Richtlijn 2004/39/EG van het Europees Parlement en de Raad van 21 april 2004 betreffende markten voor financiële instrumenten, tot wijziging van de Richtlijnen 85/611/EEG en 93/6/EEG van de Raad en van Richtlijn 2000/12/EG van het Europees Parlement en de Raad en houdende intrekking van Richtlijn 93/22/EEG van de Raad PB L 145 van 30.4.2004, blz. 1. krachtens artikel 2, lid 1, onder i), van die richtlijn niet <u>van toepassing is</u> .

4.6.5. Formeel en archaisch taalgebruik

Een tweede probleem is het formele en archaische taalgebruik. Ook dit maakt de tekst zwaar en doet afbreuk aan de leesbaarheid. De formele en archaische woordkeuze is enerzijds te wijten aan vaste verwoordingen in wetteksten (krachtens, uit hoofde van, ...), maar soms is het ook een keuze van de vertaler (teneinde, blijkens, ter wille van, dient te geschieden, behoeven te worden verleend, enzovoort).

4.6.6. Voorbepalingen in de naamwoordelijke constituent

Een laatste probleem zijn de zinstructuren met een voorbepaling in de naamwoordelijke constituent met een substantief als kern (Haeseryn, Romijn, Geerts, de Rooij & van den Toorn, 1997, pp. 840-841). In de veilingverordening komt deze structuur enorm vaak voor. De voorbepalingen bevatten een deelwoord (voltooid en onvoltooid) of een infinitief met *te*. Deze zinstructuur is

ongebruikelijk in het dagelijkse Nederlands en komt bijgevolg niet natuurlijk over. Het is dan ook de hoofdreden waarom de tekst zo zwaar en moeilijk leesbaar is.

In volgende voorbeelden bevatten de voorbepalingen een onvoltooid deelwoord. Deze onvoltooide deelwoorden hebben een actieve betekenis.

- De aan de concurrerende aanbesteding deelnemende kandidaten (de kandidaten nemen deel)
- Andere over een vergunning van de lidstaten beschikkende personen (de personen beschikken over)
- De hoeveelheid onder hoofdstuk II van Richtlijn 2003/87/EG vallende emissierechten (de emissierechten vallen onder)

In de tweede reeks voorbeelden bevatten de voorbepalingen een voltooid deelwoord. Dit heeft een passieve betekenis.

- De met het veilingtoezicht belaste instantie (de instantie is belast met)
- De in deze verordening vervatte maatregelen (de maatregelen zijn vervat in)

In onderstaande voorbeelden wordt een infinitief met *te* gebruikt in de voorbepalingen. Die heeft een passieve betekenis en drukt bovendien meestal het modale betekenisaspect ‘moeten’ uit.

- Het door het „opt-out”-veilingplatform toe te passen veilingproces (het veilingproces dat moet worden toegepast)
- De hoeveelheid in 2011 en 2012 te veilen emissierechten (de hoeveelheid die moet worden geveild)

De vraag kan natuurlijk gesteld worden wat dan het alternatief voor deze constructie zou zijn. Is “de te veilen hoeveelheid” minder duidelijk dan “de hoeveelheid die moet worden geveild”? Het probleem is dat het in lange zinnen niet altijd mogelijk is de laatste optie te gebruiken omdat het dan te lang en te ingewikkeld wordt en bovendien is het geen optie de zinnen te splitsen (zie het belang van equivalentie in 4.6.1). Vaak lijken deze voorbepalingen dan de beste

oplossing. Dergelijke zinstructuren zijn dan ook gebruikelijk in de Nederlandse wetteksten van de Commissie, vooral als verwijzingen in een zin moeten worden verwerkt (bijvoorbeeld: de onder hoofdstuk II van Richtlijn 2003/87/EG vallende emissierechten).

4.6.7. Vreemde woorden en de invloed van het Engels

In principe worden vreemde woorden zoveel mogelijk vermeden in de Nederlandse vertaling. Dit wordt niet beschreven in de stijlguides, maar ik merkte dit ook tijdens mijn stage op het DGT. Ook voor reeds ingeburgerde woorden van vreemde oorsprong wordt een Nederlandse variant gekozen. Enkele voorbeelden uit de veilingverordening:

Engels	Nederlands
Deadline	termijn
Inclusive	Met inbegrip van

Ook vreemde – Latijnse – woorden die in de Engelse tekst worden gebruikt, krijgen een Nederlandse vertaling. Dit is een keuze van de Nederlandse taalafdeling:

Engels	Nederlands
Inter alia	Onder meer
De jure and de facto	Zowel in rechte als feitelijk

Er wordt wel een Latijns woord gebruikt om de letter na een wetsartikel weer te geven (bijvoorbeeld artikel 3 septies; zie 4.6.2.).

Toch is de invloed van het Engels op enkele plaatsen in de vertaling merkbaar. Dit wordt allereerst duidelijk in de terminologie in verband met het veilen van emissierechten. Deze terminologie was vaak nieuw, waardoor het niet altijd makkelijk was een goede Nederlandse vertaling te vinden. De vertaling van ‘settlement system’ bleek eenvoudig (‘afwikkelingssysteem’), maar over de vertaling van bijvoorbeeld ‘clearing system’ en ‘margining’ werd lang gediscussieerd. Uiteindelijk bleek geen enkele vernederlandste versie overal in de

tekst bruikbaar te zijn en werd beslist de Engelse term te behouden ('clearingsysteem', 'clearing en margining', 'margin calls')⁵².

Andere Engelse vaktermen die in de Nederlandse vertaling werden behouden, zijn onder andere 'forwards', 'futures', 'spots' en '(veiling)format'. Sommige woorden zijn niet zo eenvoudig om aan te passen aan de Nederlandse taal. Dit is onder andere het geval bij 'opt-out auction platform'. De Nederlandse vertaling is "opt-out"-veilingplatform. "Opt-out" wordt overal in de vertaling tussen aanhalingstekens geplaatst omdat het ongebruikelijk is in het Nederlands en letterlijk wordt overgenomen uit het Engels.

Ook de vertaling van 'auction monitor' bleek moeilijk. De vertaler koos oorspronkelijk voor de term 'veilingtoezichthouder', maar dit werd na overleg met de revisor aangepast naar 'veilingwaarnemer'. De 'auction monitor' mag namelijk enkele kijken en vaststellen, maar mag niet ingrijpen. 'Veilingwaarnemer' is dan ook de vertaling die in de definitieve versie van het DGT was opgenomen. Nadien werd dit dus nog terug aangepast naar 'veilingtoezichthouder' door ofwel de auteur, ofwel de jurist-revisor. Wel werd ervoor gekozen de term eerst te omschrijven ('de met het veilingtoezicht belaste instantie') en vervolgens tussen haakjes de term 'veilingtoezichthouder' toe te voegen. Het woord komt namelijk te vaak voor in de tekst om telkens een omschrijving te gebruiken.

Het blijkt dus niet altijd zo eenvoudig te zijn een Engelse term te omzeilen, maar soms worden ze ook geïntroduceerd op plaatsen waar ze niet verwacht worden. Zo wordt bijvoorbeeld zowel 'supervising' als 'surveying' vertaald met 'toezicht houden'. Dit levert echter problemen op als beide termen samen worden gebruikt: 'surveying and supervising the auctions'. In het Nederlands werd dit: de monitoring van en het toezicht op de veilingen. Nochtans komt de Engelse term 'monitoring' en 'auction monitor' meermaals voor in de Engelse tekst. Deze termen worden respectievelijk met bewaking en veilingtoezicht vertaald.

Ten slotte kan in de vertaling van enkele woorden de invloed van het Engels worden vermoed. Zo werd bijvoorbeeld gekozen voor de vertaling 'prevaleren' voor het Engelse 'to prevail'. Hoewel dit woord voorkomt in het Nederlands, is het zo

⁵² Het komt wel vaker voor dat in het Engels eenzelfde term wordt gebruikt met verschillende betekenissen. Het is niet altijd mogelijk ook in het Nederlands eenzelfde term te gebruiken. Een voorbeeld uit de tekst is 'main business'. In de vertaling wordt het vertaald met zowel hoofdbedrijf als belangrijkste activiteit.

ongebruikelijk dat wordt vermoed dat de vertaler werd beïnvloed door de brontekst.

4.6.8. Should - shall

Zoals al beschreven werd, moeten de bepalingen van een verordening direct worden toegepast in alle lidstaten. Een verordening legt dus regels op aan de lidstaten. In het Engels worden voor de gebiedende wijs de woorden *should*, *shall* en *must* gebruikt. *Must* komt 3 keer voor, *should* komt 97 keer voor en *shall* 348 keer (totaal: 448). Toch komt in de Nederlandse vertaling slechts 33 keer het woord ‘moeten’ voor. Zijn er in het Nederlands nog andere mogelijkheden om een gebiedende wijs weer te geven? Met andere woorden, hoe worden de woorden *should*, *shall* en *must* vertaald? Over *must* bestaat geen twijfel, dit wordt consequent met ‘moeten’ vertaald. Twijfel is er echter wel bij ‘*should*’ en ‘*shall*’.

Should kan tot verwarring leiden aangezien het zowel op een verplichting als een verwachting kan wijzen. *Should* wordt veelvuldig gebruikt in de overwegingen⁵³, wat een motief kan zijn om het eerder als een aanbeveling dan als een verplichting te vertalen (aangezien de overwegingen niet tot de eigenlijke verordening behoren). De vertalers hebben echter de keuze uit ‘moeten’ en ‘dienen te’. Dit blijkt ook in de vertaling: ‘dienen te’ komt het meest voor. ‘Dienen te’ is geen aanbeveling (verzacht gebod), maar “een stijf, formeel” synoniem van moeten (Vlaamse overheid, 2010).

Ook *shall* kan tot verwarring leiden. Dit hulpwerkwoord is heel populair in wetteksten en ook deze verordening wemelt ervan. Het gebruik van *shall* in wetteksten wordt ook beschreven in enkele stijlgidsen en handleidingen⁵⁴. Daarin wordt duidelijk gemaakt dat *shall* in wetteksten wordt gebruikt om een gebod weer te geven, om duidelijk te maken wat verwacht wordt van de lidstaten, het veilingplatform, enzovoort. In het Nederlands wordt ervoor gekozen deze *shall* met een tegenwoordige tijd weer te geven. Dit wordt ook aangeraden in de

⁵³ De overwegingen zijn de bepalingen die voorafgaan aan het eerste hoofdstuk en tellen bij de veilingverordening ongeveer tien pagina’s.

⁵⁴ Voor een gedetailleerd overzicht van het gebruik van *shall* en *must* zie Europese Commissie, 2011, pp. 36-38

Gemeenschappelijk praktische handleiding (Europese Gemeenschappen, 2003, p. 13).

Engels	Nederlands
This Regulation shall apply [...]	Deze verordening is van toepassing [...]
Member States shall auction allowances	Elke lidstaat veilt [...]

Slechts een enkele keer wordt van deze regels afgeweken en toch een toekomstige tijd (zal) of het gebod (dienen te) gebruikt. Dit is een bewuste keuze van de vertaler omdat hij van mening was dat het anders niet duidelijk zou zijn in het Nederlands. Indien in het laatste voorbeeld van onderstaande tabel met een tegenwoordige tijd zou worden vertaald, dan zou het zijn ‘de lidstaten zijn in staat om...’. Dit is een beschrijving van een feitelijke toestand en dat is uiteraard niet de bedoeling.

Engels	Nederlands
the detailed rules and conditions [...] to which its proposed auction platform <u>shall</u> be subject pursuant to Article 35(4), (5) and (6) [...]	de nadere voorschriften en voorwaarden [...] waaraan het door hem voorgestelde veilingplatform overeenkomstig artikel 35, leden 4, 5 en 6, onderworpen zal zijn [...]
To that effect, they <u>shall</u> be able to [...]	Daartoe dienen zij in staat te zijn om [...]

4.6.9. Eurojargon

Een laatste aspect van de vertaling dat wordt besproken is het eurojargon⁵⁵. Dit is de woordenschat die de Europese instellingen door de jaren heen hebben ontwikkeld. Het uitvinden van een nieuwe term kan enerzijds nodig zijn om een nieuwe procedure of een nieuw concept een naam te geven (bijvoorbeeld comitologie) en anderzijds is het soms nodig om verwarring met nationale

⁵⁵ Ook wel eurolect genoemd

terminologie te vermijden. Bij het omzetten van een Europese richtlijn in nationale wetgeving wordt dit eurojargon dan vervangen door de nationale terminologie.

Volgende tactieken kunnen worden gebruikt om een term uit dit eurojargon te vertalen (Directoraat-generaal Vertaling, 2010, p. 72):

a) *Semantische vernieuwing*

Een semantische vernieuwing wil zeggen dat het woord reeds gebruikelijk is in bijvoorbeeld het Nederlands, maar het krijgt een extra betekenis in de context van de Europese Unie. Een voorbeeld hiervan uit de veilingverordening is 'veiler'. De veiler kan zowel een persoon als een instantie zijn en wordt door de lidstaten aangeduid. Het begrip wordt wel uitgelegd in een definitie zodat duidelijk wordt dat de betekenis hier licht afwijkt van de gebruikelijke betekenis. Ook in het Engels is hier sprake van semantische vernieuwing en krijgt 'auctioneer' dus een extra betekenis in de Europese context.

b) *Leenvertaling*

Bij een leenvertaling wordt een begrip letterlijk vertaald uit de brontaal. Een voorbeeld is 'common market'. De Nederlandse vertaling luidt 'gemeenschappelijke markt'. Indien mogelijk wordt deze tactiek gekozen omdat ze bijdraagt tot de equivalentie en transparantie van verschillende teksten (Sarcevic, 2006, p. 136).

c) *Transliteratie*

Transliteratie betekent dat een woord wordt overgenomen uit de brontaal, maar vervolgens wordt aangepast aan de spellingregels van de doeltaal. Een voorbeeld van een transliteratie is de vertaling van comitology: comitologie.

d) *Neologisme*

Bij een neologisme wordt een nieuw woord uitgevonden voor een nieuw begrip. In de veilingverordening komt dit slechts zelden voor aangezien bij de meeste nieuwe termen werd gekozen om de Engelse benaming te behouden. Het woord 'gezamenlijke aanbestedingsovereenkomst' kan eventueel als neologisme aangeduid worden aangezien het nog niet

voorkomt in andere contexten. In een volgend voorbeeld gaat het dan wel niet om een vertaling, maar in het Engels was comitology een neologisme (voor de Nederlandse vertaling zie punt d). Ondertussen is dit woord heel gebruikelijk in de Europese context. Het blijft dus wel een duidelijk voorbeeld van eurojargon.

Vervolgens is het aangewezen voor eurojargon te kiezen indien er een verschil is tussen Noord- en Zuid-Nederlands. Als beide taalvarianten een andere term hebben voor eenzelfde term in de brontaal, mag in principe geen van beide voorgetrokken worden en moet dus een nieuwe vorm worden uitgevonden.

Hierop werd een uitzondering gemaakt met een term die ook in de veilingverordening voorkomt, namelijk met de vertaling van SME (small and medium-sized enterprise). In het Noord-Nederlands wordt MKB (midden- en kleinbedrijf) gebruikt en in het Zuid-Nederlands is KMO (kleine of middelgrote onderneming) gebruikelijk. Er moest dus een vertaling worden gekozen voor SME. Een nieuwe term verzinnen bleek moeilijk, dus werd uiteindelijk toch beslist om KMO te gebruiken in Europese teksten omdat deze term makkelijker kan worden aangepast aan de context (met KMO kan ook een meervoud worden gevormd, KMO's, maar dit is bij MKB niet mogelijk. MKB's zou niet correct zijn).

Een voorbeeld – maar niet uit de veilingverordening – waarvoor wel een andere term werd gekozen is voor procureur des Konings uit het Belgische rechtssysteem en de Nederlandse officier van justitie. In Europese teksten moest een term worden gevonden die in beide landen zou begrepen worden. Uiteindelijk werd de krantenterm ‘openbare aanklager’ gekozen.

In volgend voorbeeld bleek het moeilijk om nog een derde, neutrale term te vinden en werd beslist een omschrijving te gebruiken in Europese teksten. Het gaat om de Noord-Nederlandse registeraccountant die in het Zuid-Nederlands bedrijfsrevisor heet. In Europese teksten wordt dat ‘persoon die belast is met de wettelijke controle van de jaarrekening’. Een hele mond vol, maar soms is er geen andere optie.

De brontaal heeft dus niet enkel een invloed op de vertaling, maar bovendien ook op de taal zelf. Zo worden bijvoorbeeld nieuwe woorden gecreëerd en krijgen woorden nieuwe betekenissen.

4.6.10. Conclusie

In deze vergelijkende vertaalanalyse viel eerst het belang van equivalentie op. Alles taalversies moeten onder andere evenveel pagina's tellen en dezelfde informatie moet op dezelfde pagina staan. Het streven naar equivalentie kan moeilijkheden opleveren voor de vertalers. Toch werd duidelijk dat de vertaler van de veilingverordening belang hechtte aan leesbaarheid. De vertaling blijkt namelijk helemaal geen woordelijke vertaling. Ook wordt het antecedent vaak herhaald in plaats van een verwijswoord te gebruiken, wat voor extra duidelijkheid zorgt.

Daarentegen kunnen heel wat elementen in de vertaling gevonden worden die de leesbaarheid niet ten goede komen. Het gaat dan meer bepaald om archaisch taalgebruik en structuren die niet gebruikelijk zijn in het Nederlands zoals tangconstructies en de vele voorbepalingen in de naamwoordelijke constituent. Deze structuren en het archaische taalgebruik hebben tot gevolg dat de tekst zwaar, stroef, moeilijk leesbaar en moeilijk te begrijpen wordt.

Vervolgens werd onderzocht hoe met vreemde woorden werd omgegaan en wat de invloed is van het Engels. Er wordt zoveel mogelijk naar taalzuiverheid gestreefd, maar vooral bij de benamingen van de vakterminologie blijkt dit moeilijk. Er kan ook een minimale invloed van het Engels op de Nederlandse vertaling worden vastgesteld.

Een volgend probleem voor de vertalers is de vertaling van *should* en *shall*. *Should* is niet altijd een gebod, maar eerder een aanbeveling. Het wordt meestal vertaald met 'dienen te'. *Shall* wordt gebruikt om een gebod weer te geven, maar het wordt in het Nederlands vertaald met een tegenwoordige tijd, zonder toevoeging van 'moeten' of 'dienen te'.

Een laatste probleem dat werd aangehaald was de typische taal in Europese instellingen, het eurojargon. Dit kan op vier manieren worden vertaald: aan de hand van neologismen, semantische vernieuwing, leenvertaling en transliteratie. Bovendien moet rekening worden gehouden met de verschillen tussen Noord- en Zuid-Nederlands.

De moeilijkheid van deze tekst heeft dus verschillende oorzaken. Er is wel aandacht voor leesbaarheid, maar deze leesbaarheid wordt bijna tenietgedaan

door de zware zinstructuren en woordenschat. Vaak primeren de gewoonten van de Commissie en de verwoordingen in vorige wetteksten op de leesbaarheid. Bovendien is dit een heel technische tekst vol vakterminologie. Het is dan ook een tekst die enkel door mensen zal worden gelezen die iets te maken hebben met het veilen van emissierechten.

5. Conclusie

Hoewel tekst overal aanwezig is, staan we er zelden bij stil waar deze tekst vandaan komt. We staan er vaak nog minder bij stil dat er een heel proces aan de publicatie van een tekst voorafgaat. Een proces van ideeën verzamelen en van schrijven en herschrijven tot het helemaal goed zit. In dit proces kunnen drie grote fasen worden onderscheiden: de tekstgenese, de tekstredactie en de vertaling. Als dit proces in een institutioneel kader plaatsvindt, komt daar dikwijls nog bij dat rekening moet worden gehouden met allerlei regels die de institutie oplegt. Dit is precies wat in deze masterproef werd onderzocht aan de hand van een casestudy: hoe ontstaat tekst in een institutioneel kader? De casestudy volgde de weg die een verordening aflegt in de Europese Commissie en bracht enkele opmerkelijke vaststellingen aan het licht.

Ten eerste vond ik het opmerkelijk dat het ontstaan van een tekst zoveel tijd in beslag neemt. Het ontstaansproces van de onderzochte verordening duurde maar liefst 17 maanden en 8 dagen: de tekstgenese duurde 5 maanden en de tekstredactie en vertaling samen nog een jaar. Het ontstaansproces is dus wel degelijk een complex proces.

Ten tweede werd snel duidelijk dat de invloed van de institutie op het ontstaansproces van een tekst niet mag worden onderschat. Een institutie legt haar werknemers namelijk regels, normen en waarden op. In een enorme institutie als de Europese Commissie bleek dit zeker niet anders te zijn. De invloed is voornamelijk merkbaar op volgende drie vlakken die van belang zijn voor het ontstaansproces van een tekst: de werkprocessen, de tekstredactie en de vertaling.

Dit leidt tot een volgende opmerkelijke vaststelling, namelijk dat de Commissie heel strikt de procedures bepaalt die moeten worden gevolgd. Enkele

procedures zijn zelfs bij wet bepaald. Dit is het geval bij de ‘gewone wetgevingsprocedure’: de procedure die het meest gebruikt wordt in de Commissie. De weg die een tekst zal afleggen, ligt dus eigenlijk al op voorhand vast. Het is wel zo dat de procedure verandert afhankelijk van de tekstsoort. Ook in het DGT ligt de weg die een tekst zal afleggen en de tools die zullen worden gebruikt zo goed als vast.

De Commissie schrijft niet alleen de te volgen procedures voor, maar bepaalt ook de regels voor de tekstredactie en de vertaling. Deze regels worden vastgelegd in een hele reeks stijlgidsen en handboeken. De invloed van het institutionele kader is met andere woorden goed merkbaar bij zowel de werkprocessen, de tekstredactie en de vertaling.

Verder vond ik het opmerkelijk dat zowel de fase van de tekstgenese als het grootste deel van de tekstredactie in het Engels verliep. De Europese Commissie hecht namelijk veel belang aan meertaligheid en bovendien is bij wet bepaald dat de 23 officiële talen van de Europese Unie gelijkwaardig zijn. Toch worden de interne vergaderingen heel vaak in het Engels gehouden en worden ook de ontwerp teksten in het Engels opgesteld zolang er nog geen sprake is van een definitieve versie. Dit is te wijten aan tijd en financiële redenen. Een tekst kan evenwel pas worden goedgekeurd als alle taalversies beschikbaar zijn.

Daarnaast viel ook de rol van de vertalers in de fase van de tekstredactie op. Het is niet enkel zo dat de vertalingen telkens moeten worden aangepast aan de veranderingen in de brontekst, maar de brontekst wordt evenzeer aangepast aan problemen die de vertalers erin ontdekten. De vertalers merkten nog heel wat foutieve verwijzingen op alsook zinstructuren die niet klopten en inhoudelijke onduidelijkheden. De vertalers hebben dus een bijdrage in de kwaliteit van een tekst en er kan dus geen duidelijk onderscheid gemaakt worden tussen de fase van de tekstredactie en de vertaling.

Ten slotte heeft de Commissie nog enkele principes die een grote invloed hebben op zowel de tekstredactie als de vertaling. Deze principes worden niet uitvoerig besproken in deze masterproef, maar bieden zeker voldoende stof voor later onderzoek. Allereerst is er het principe van meertaligheid en equivalentie

tussen de talen. Dit equivalentieprincipe ⁵⁶ bepaalt dat alle taalversies transparant moeten zijn. Niet alleen moeten ze dezelfde lay-out en lengte hebben, maar het principe wordt ook soms als vertaaltactiek gebruikt: de vertaler blijft zo dicht mogelijk bij de brontekst en behoudt ook de terminologie. Een tweede belangrijk principe is leesbaarheid⁵⁷. Volgens een studie van Koskinen is dit het belangrijkste principe, maar dit blijkt niet uit de casestudy. Het lijkt moeilijk om wetteksten vlot leesbaar te maken. Dit is ook te wijten aan de gewoonten die de Commissie opbouwde en vaste formuleringen. Als laatste is er nog het eurojargon ⁵⁸ of terminologie die de instellingen van de Europese Unie ontwikkelden en gebruiken in hun teksten.

Alles op een rijtje gezet kan worden geconcludeerd dat de institutie een grote impact heeft op zowel de werkprocessen, de tekstgenese, de tekstredactie, alsook de vertaling. Hoewel er al heel lang teksten worden geschreven en vertalingen worden gemaakt in een institutioneel kader, wordt er slechts sinds de laatste decennia meer onderzoek gedaan naar de impact van het institutioneel kader. Zo werd pas in 1988 voor het eerst aangekaart dat institutioneel vertalen “a missing factor in translation theory” is (Mossop, 1988). Er blijft dus nog heel wat stof over om te onderzoeken. Zo kan het interessant zijn om het tekst- of vertaalproces van verschillende instituties te vergelijken om zo tot algemenere conclusies te komen. Deze casestudy beperkt zich namelijk tot één tekstsoort en één institutie. Aangezien bedrijven steeds groter worden door onder andere globalisering ben ik ervan overtuigd dat het belang van het institutioneel kader in de toekomst enkel groter zal worden.

⁵⁶ Voor meer informatie over equivalentie zie Pym, 1995 en Pym, 2010.

⁵⁷ Voor meer informatie over leesbaarheid zie Koskinen, 2008.

⁵⁸ Voor meer informatie over eurojargon zie Goffin, 1994.

Bibliografie

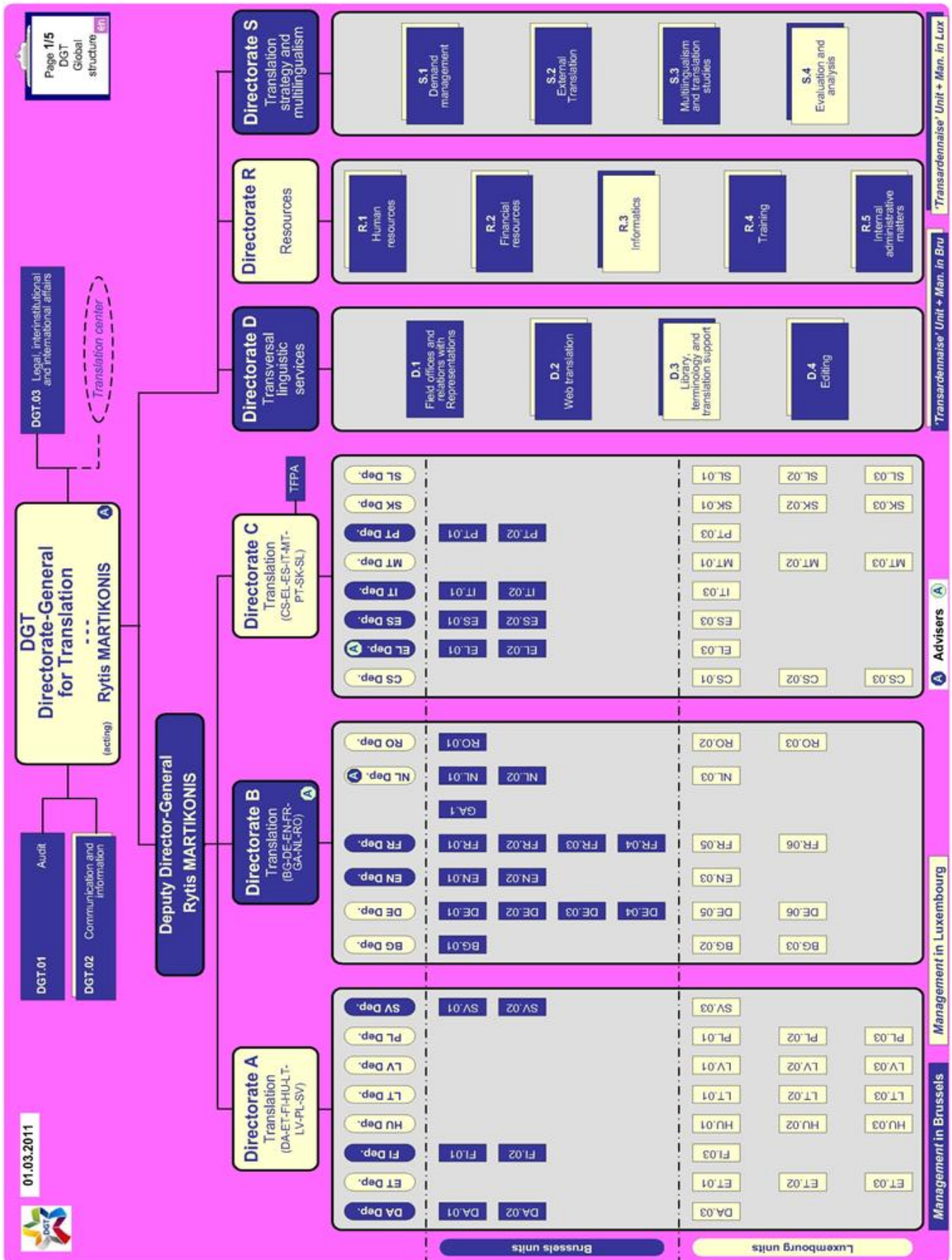
- Directoraat-generaal Vertaling (2009a). *Translating for a multilingual community*. Luxemburg: Publicatiebureau van de Europese Unie.
- Directoraat-generaal Vertaling (2009b). *Übersetzung: Hilfsmittel und Arbeitsablauf*. Brussel: Publicatiebureau van de Europese Unie.
- Directoraat-generaal Vertaling (2010). *Studies on translation and multilingualism. Lawmaking in the EU multilingual environment*. Luxemburg: Publicatiebureau van de Europese Unie.
- Europa Nu (10-04-2011). *Bijzondere wetgevingsprocedure*. [04-10-2011, Europa Nu: http://www.europanu.nl/id/viamoa9yiyf4/bijzondere_wetgevingsprocedures].
- Europa Nu (16-05-2011). *Comitologie*. [16-05-2011, Europa Nu: <http://www.europa-nu.nl/id/vh7dov8qq1zg/comitologie>].
- Europese Commissie (1997). *Legislative Drafting. A Commission Manual*. Luxemburg: Publicatiebureau van de Europese Unie.
- Europese Commissie (2003). *Gemeenschappelijke Praktische Handleiding van het Europees Parlement, de Raad en de Commissie ten behoeve van eenieder die binnen de Gemeenschapsinstellingen bij de opstelling van wetteksten is betrokken*. Luxemburg: Publicatiebureau van de Europese Unie.
- Europese Commissie (2010a). *Duidelijk schrijven*. Brussel: Publicatiebureau van de Europese Unie.
- Europese Commissie (2010b). *How to write clearly*. Brussel: Publicatiebureau van de Europese Unie.
- Europese Commissie (31-10-2010c). *Medebeslissingsprocedure*. [19-04-2011, EUROPA: http://ec.europa.eu/codecision/index_nl.htm].
- Europese Commissie (2011a). *English Style Guide. A handbook for authors and translators in the European Commission* (6 ed.). Luxemburg: Publicatiebureau van de Europese Unie.
- Europese Commissie (28-02-2011b). *The European Commission's in-house translation service*. [03-03-2011, Europese Commissie: http://ec.europa.eu/dgs/translation/whoweare/index_en.htm].
- Europese Commissie (28-02-2011c). *Frequently asked questions about DG Translation*. [03-03-2011, Europese Commissie: http://ec.europa.eu/dgs/translation/faq/index_en.htm].
- Europese Commissie (2011d). *Studies on translation and multilingualism. Lingua Franca: Chimera or Reality?* Luxemburg: Publicatiebureau van de Europese Unie.
- Fontaine, P. (2007). *Europa in twaalf lessen*. Luxemburg: Publicatiebureau van de Europese Unie.
- Gerits, J. (2005). *Betere taal: meer recht. Handboek rechtstaalbeheersing*. Leuven: Acco.
- Goffin, R. (1994). L'eurolecte : oui, jargon communautaire : non. *Meta : journal des traducteurs* , 39 (4), pp. 636-642.
- Haeseryn, W., Romijn, K., Geerts, G., de Rooij, J., van den Toorn, M. (1997). *Algemene Nederlandse Spraakkunst*. Deurne: Wolters Plantyn.
- Kang, J.-H. (1998). Institutional translation. In *Routledge Encyclopedia of Translation Studies* (pp. 141-145). New York: Routledge.
- Koskinen, K. (2000). Institutional Illusions. Translating in the EU Commission. *The Translator*, 6(1), pp. 49-65.
- Koskinen, K. (2008). *Translating Institutions. An Ethnographic Study of EU Translation*. Manchester: St. Jerome.

- Larousse (1972-1979). *Grote Nederlandse Larousse Encyclopedie* (Vol. 12). 's-Gravenhage: Scheltens en Giltay.
- Metselaar, A. (2008). *The Functions of Comitology – What Will Lisbon change?* [03-05-2011, Risk Regulation: http://www.riskregulation.eu/files/wpapers/20090618111357_A.Metselaar-bachelorscriptiewithcover%5B1%5D.pdf
- Mills, C. W. (1959). *The sociological imagination*. New York: Oxford University.
- Mossop, B. (1988). Translating institutions: a missing factor in translation theory. *TTR: traduction, terminologie, rédaction*, 1 (2), pp. 65-71.
- Ostapenko, V. (2007). *Vernetzung von Fachtextsorten. Textsorten der Normung in der technischen Harmonisierung*. Berlin: Frank & Timme.
- Pym, A. (1995). European Translation Studies, Une science qui dérange, and Why Equivalence Needn't Be a Dirty Word. *TTR: traduction, terminologie, rédaction*, 8 (1), pp. 153-176.
- Pym, A. (2010). *Translation and Text Transfer. An Essay on the Principles of Intercultural Communication*. New York: Peter Lang.
- Sarcevic, S. (2006). Die Übersetzung von mehrsprachigen EU-Rechtsvorschriften: Der Kampf gegen Sprachdivergenzen. (M. Gotti, & S. Sarcevic, Red.) *Insights into specialized Translation*, pp. 121-152.
- Schubert, K. (2007). *Wissen, Sprache, Medium, Arbeit. Ein integratives Modell der ein- und mehrsprachigen*. Tübingen: Narr.
- Scott, W. R. (1995). *Institutions and organizations*. California: Sage.
- Secretariaat-generaal van de Raad van de Europese Unie (2008). *Modellen voor de besluiten van de Raad van de Europese Unie*. Luxemburg: Publicatiebureau van de Europese Unie.
- Sterckx, D., Ryckbost, I., Delva, T., Vermeersch, A., Van Bossuyt, A. (2010). *Zo werkt Europa na Lissabon*. Brugge: Die Keure.
- Van Dale. (2005). *Van Dale Groot woordenboek van de Nederlandse taal*. Antwerpen: Van Dale Lexicografie.
- Van Vaerenbergh, L. (2007). Die Überwindung der Grenze zwischen Translation und Redaktion: eine Theorie der translatorischen Kommunikation. In S. Bastian & L. Van Vaerenbergh, *Multilinguale Kommunikation. Linguistische und translatorische Ansätze* (pp. 103-118). München: Meidenbauer.
- Van Vaerenbergh, L., Schubert, K. (2010). Options and Requirements. A Study of the External Process of Specialized Document Production. *Hermes – Journal of Language and Communication Studies* (44), pp. 9-24.
- Vlaamse overheid (10-12-2010). *Dient ingevuld / dient ingevuld te worden*. [28-04-2011, Taaltelefoon: <http://taaltelefoon.vlaanderen.be/nlapps/docs/default.asp?id=1953>.
- Wagner, E., Bech, S., Martínez, J. M. (2002). *Translating for the European Union Institutions*. Manchester: St. Jerome.

BIJLAGEN

Masterproef
Ter verkrijging van de graad van
MASTER in het VERTALEN
Promotor: Leona Van Vaerenbergh
Assessor: Ingrid Van de Wijer
Academiejaar 2010-2011

Bijlage 1: Organigram DGT

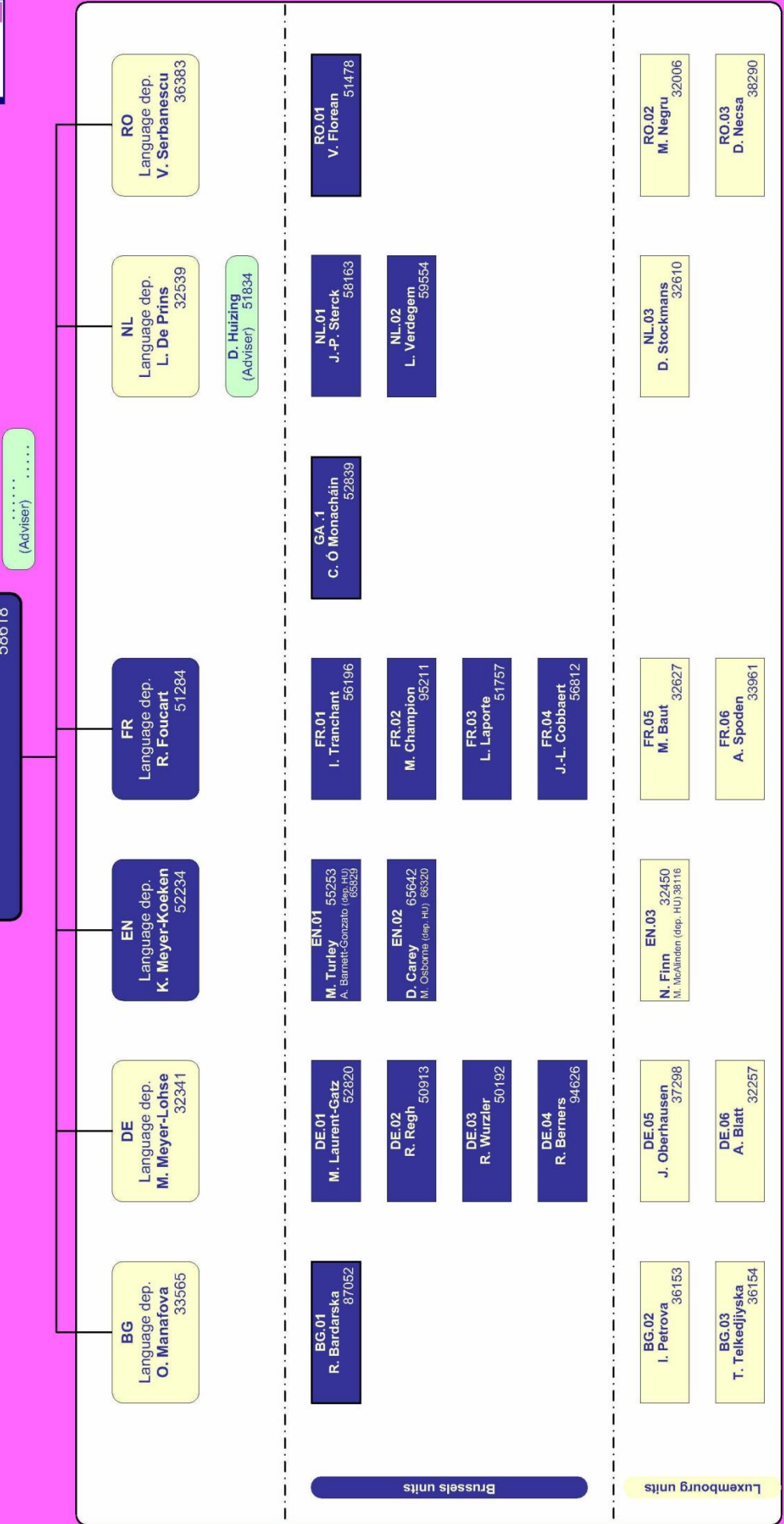

01.03.2011

Directorate B Translation G. Vlachopoulos 58618

(Adviser)

Brussels units

Luxembourg units

Subjects dealt with by the units in the DE and FR departments

- Unit 01: Political and legal affairs, administration
- Unit 02: External relations and competition
- Unit 03: Agriculture and environment, taxation and customs union
- Unit 04: Technology, research and economics
- Unit 05: Culture and multilingualism, employment and health
- Unit 06: Enterprise, trade and statistics

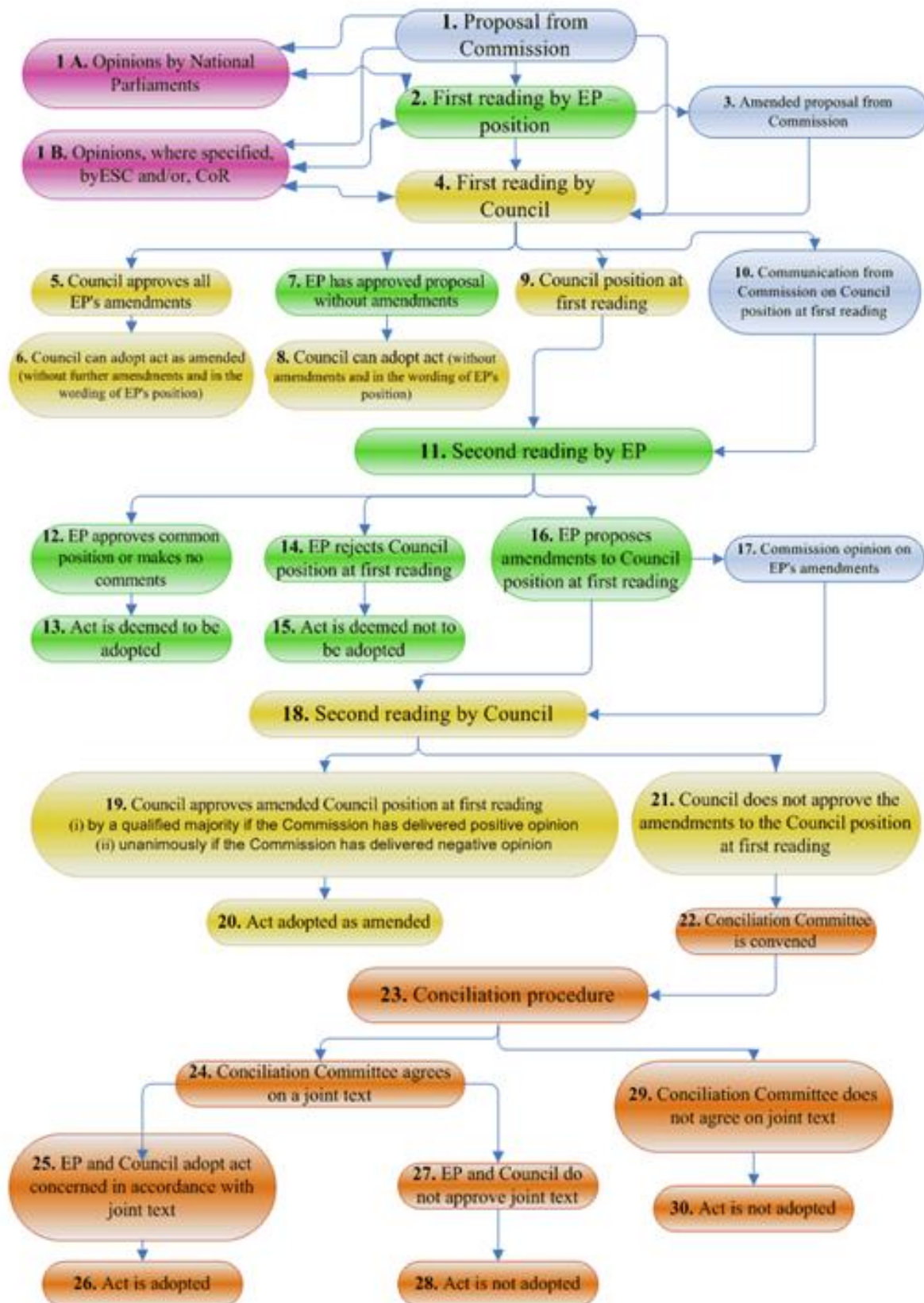
Subjects dealt with by the units in the BG, EN, NL and RO departments

- Unit 01: Law, citizenship, administration and external relations
- Unit 02: Technology, research, economics and natural resources
- Unit 03: Culture, multilingualism, social affairs and enterprise policy

Management in Luxembourg

Management in Brussels

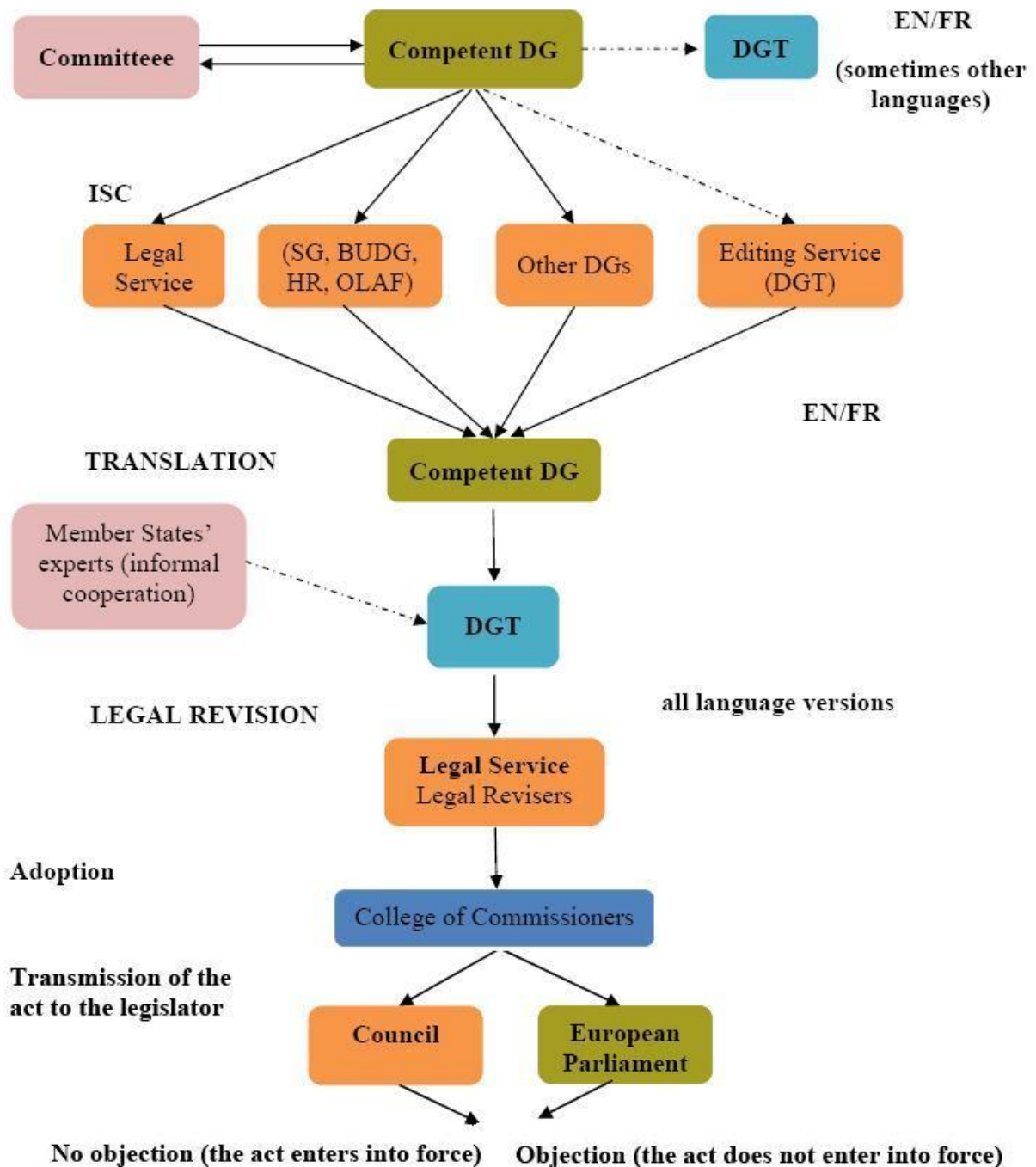
Bijlage 2: de gewone wetgevingsprocedure⁵⁹

⁵⁹ Bron: http://ec.europa.eu/codecision/stepbystep/diagram_en.htm

Gebruikte afkortingen: EP = European Parliament, ECS = Economic and Social Committee, Committee of the Regions

Bijlage 3: Comitologieprocedure⁶⁰

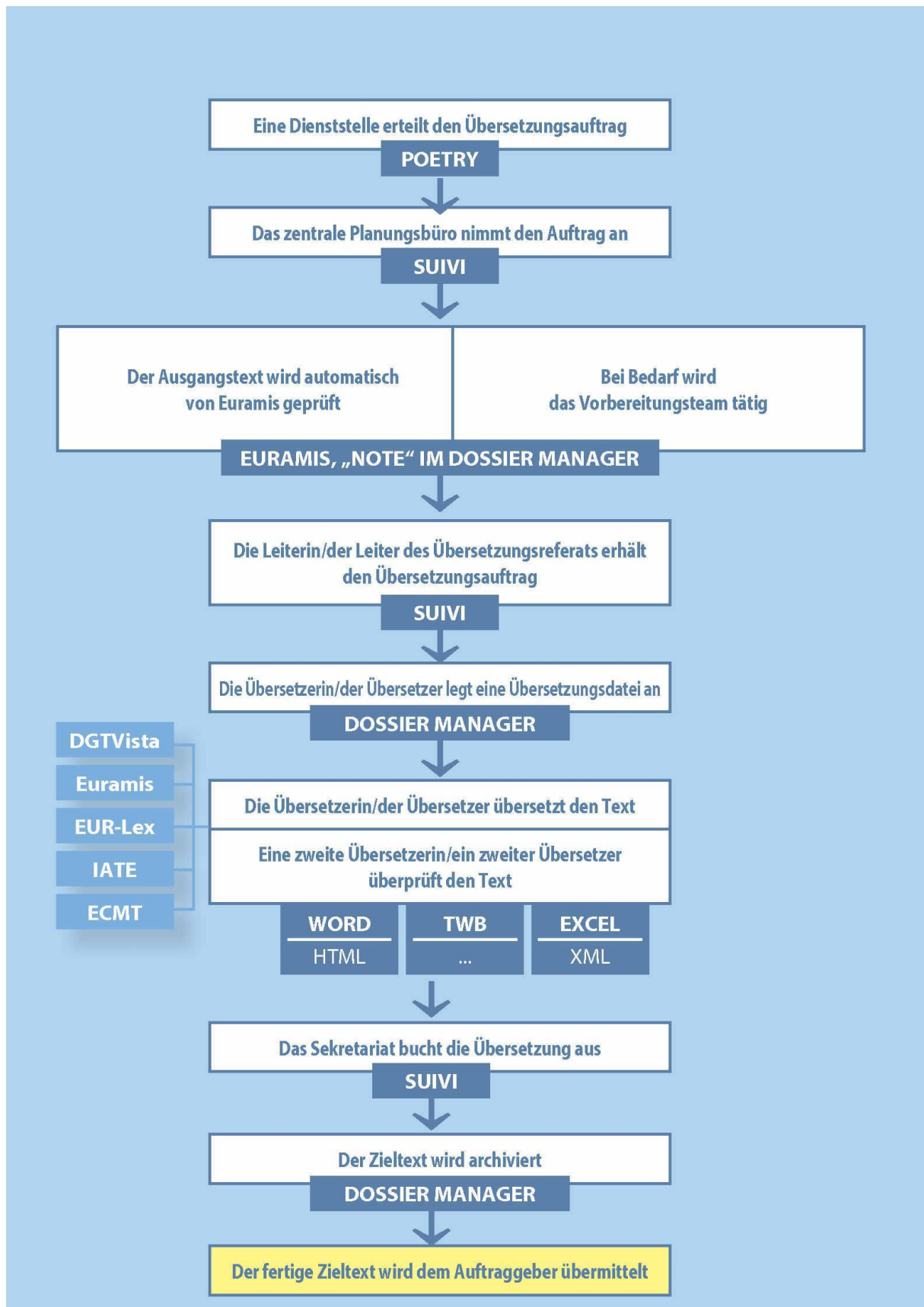

⁶⁰ Bron: Directoraat-generaal Vertaling, 2010, p. 36

Gebruikte afkortingen: DG = Directorate-General, ISC = inter-service consultation (interne consultatie), SG = Secretary-General, BUDG = budget (begroting), HR : Human Resources and Security, OLAF = the European Anti-Fraud Office.

Het schema werd lichtjes aangepast aangezien de comitologieprocedure met scrutiny niet meer bestaat sinds het *Verdrag van Lissabon* (2007).

Bijlage 4: workflow DGT

Bron: Directoraat-generaal Vertaling, 2009b, p. 25